

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
TEOLOGICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

SPIRITUALITA KONGREGACE BRATRŮ NEJSVĚTĚJŠÍ
SVÁTOSTI V KONTEXTU DOBY

Vedoucí práce: Dr. Martin Weis ThD.

Katedra církevních dějin a patristiky

Student: Peter PARADIČ

Ročník: šestý

Akademický rok 2005/2006

Prohlašuji, že diplomovou práci s názvem „*Spiritualita Kongregace bratří Nejsvětější svátosti v kontextu doby*“ jsem zpracoval samostatně a veškerou literaturu, kterou jsem pro zpracování použil, jsem uvedl v závěru práce.

Chtěl bych poděkovat panu Dr. Martinu Weisovi ThD. z katedry církevních dějin a patristiky na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích za trpělivé vedení, rady a připomínky k této práci. Také děkuji spolubratřím z kongregace.

OBSAH

ÚVOD

1. Politická a náboženská situace v Čechách a na Moravě ve 2. polovině 19. století.....	8
1.1 Konkordát z roku 1855 a liberalismus.....	8
1.2 Nacionalismus.....	9
1.3 Duchovenstvo a klérus.....	10
1.4 Řehole.....	12
1.5 Lidová zbožnost.....	12
1.5 Dělnická otázka a charitativní dílo.....	13
1.6 Život a odkaz Václava Klementa Petra.....	15
2. 2.1 Kořeny Václava Petra.....	15
2.2 V semináři.....	17
2.3 Růst v dokonalosti.....	18
2.4 Václav Petr kaplanem v Blovicích.....	20
2.5 Václav Petr vicerektorem v semináři.....	21
2.6 Pravidla života Václava Petra.....	22
2.7 Činnost charitativní.....	23
2.8 Činnost na poli duchovním.....	24
2.9 Činnost na poli liturgické obnovy.....	25
2.10 Cesta do Říma.....	26
3. 8. Zář 1888 : Nový začátek.....	28
3.1 Počátky společného života.....	29
3.2 Stanovy kongregace.....	31
3.3 Vzájemný vztah Kongregace bratří a sester.....	33

3.4 Rozvoj Kongregace.....	34
2.5 Stavba a posvěcení kostela Panny Marie Růžencové.....	37
2.6 P. Petr jako duchovní vůdce a zpovědník.....	39
2.7 Posledních 48 hodin Václava Petra.....	47
3.8 Duchovní odkaz Václava Petra.....	48
3.9 Duchovní záštita Václava Petra.....	50
4. Petrinská spiritualita druhé generace – Posvětit sebe a posvětit druhé.....	53
4.1 Žít z ducha eucharistie.....	54
4.2 Eucharistický apoštolát.....	62
4.3 Církev z eucharistie.....	65
4.4 Slavení eucharistie.....	68
4.5 Úcta k Nejsvětější svátosti.....	70
5. Závěr.....	73
6. The Summary.....	75
7. Bibliografie.....	76
8. Seznam zkratk.....	78

ÚVOD

Po pádu komunistického režimu v listopadu r. 1989 došlo k obnově celé naší společnosti. Nejvíce se to však projevilo v církvi, která konečně začala volně dýchat. Rovněž dochází k postupné obnově života řádů a kongregací, které byly v r. 1950 zrušeny a doslova rozprášeny nebo vehnány do ilegality.

Jednou z řeholních společností, která prožívá svou obnovu je Kongregace bratří Nejsvětější svátosti (petrini), jejíž jsem členem. Jedná se o první ryze českou kongregaci, kterou dne 8. září 1888 založil kněz českobudějovické diecéze P. Václav Klement Petr.

Cílem této diplomové práce je zamyslet se nad osobností a odkazem našeho otce zakladatele, jakož i nad významem Eucharistie pro dnešní dobu¹. Přesvědčením otce Václava Klementa Petra i těch, kteří šli za ním, bylo, že svátostný Ježíš nás volá ke své službě. Máme hlásat jeho lásku, ukazovat na sobě jeho ctnosti, jeho oběti. Náš život má být stálou adorací a Ježíš v Nejsvětější svátosti oltární je našim ideálem.

Taky bych chtěl touto prací navázat na mého kolegu Pavla Sekyrku, který psal práci o významu naší kongregace pro českou společnost. Pavel pojal tuto práci z hlediska historického, když se zaměřil na dějinný vývoj naší kongregace, který sledoval až do současnosti. Také představil osudy některých spolubratří kongregace. Já bych se ve své práci chtěl zaměřit na spiritualitu naší kongregace a na její vývoj a chápání v proměnách doby. Pokusím se ukázat trojí gradaci otce zakladatele: vývoj jeho kněžského povolání, vývoj duchovního života a konečně jak obojí u něho vytváří duši eucharisticky apoštolskou. V závěru načrtnu některé prvky eucharistické spirituality pro každodenní život.

Tak jako my všichni, i otec Petr si do života nesl jako dědictví vlastnosti nejen dobré, ale i špatné. Ne každý z nás je palem úrodným, v němž by Boží semeno plodilo

¹ Dnes je nutnost vracet se k tomuto velkému tajemství. Při tom musíme vzpomenout na papeže Jana Pavla II., který vyhlásil rok eucharistie i na jeho encykliku: „Ecclesia de Eucharistia“.

stonásobně. Jsme i cestou, nebo skaliskem, nebo i trním. Ale otec Zakladatel dovedl to zlé postupně vykořenit, i když to nebylo snadné, jak uvidíme. Dobro srdce pak přivedl krok za krokem k veliké dokonalosti.

1. POLITICKÁ A NÁBOŽENSKÁ SITUACE V ČECHÁCH A NA MORAVĚ VE 2. POL. 19. STOLETÍ

1.1 KONKORDÁT Z ROKU 1855 A LIBERALISMUS

Na stávající situaci církve se neblaze podepsaly reformy, které uskutečnil císař Josef II.² 18. srpna 1855 podepsali zástupce papežův u císařského dvora, pronuncius, kardinál *Viale Prelá* a zástupce císařův, vídeňský kníže-arcibiskup *Otmar Rauscher*, konkordát mezi Apoštolskou stolicí a habsburskou monarchií. Jestliže josefinismus vytvořil „policejní církev“, konkordát umožnil církvi vymanit se z její politické závislosti na panovníkovi. „Konkordát měl tři části: vlastní znění smlouvy, dodatky a tzv. tajné články. Dodatky se týkaly univerzit a jejich vztahu k ordinářům. Tajné články zakazovaly v klášterech politizování, rušily např. podmínku šlechtictví pro olomoucký kanonikát a stanovily podmínky k zadlužení církevních beneficíí.³ Řím mohl opět nerušeně udržovat styky s biskupy a biskupové s Římem; biskupům byla vrácena jurisdikce nad klérem; učební plán teologických fakult směl být sestaven jen v dorozumění s církví a k jmenování profesorů byla nutná kanonická mise. Zásahy do bohoslužebného řádu a do klášterního života byly odstraněny.

V konkordátu se nacházejí dvě kapitoly, které je dobré zmínit, a to kapitoly o manželství a o školství. Manželství katolíků bylo tímto konkordátem podřízeno církevnímu zákonodárství a paragrafy státního zákona o manželství byly zbaveny účinnosti. Církev měla nad školstvím, právě díky tomuto konkordátu, dozor. Tyto ústupky státu vůči církvi však nebyly tak jednoznačné a pozitivní jak by se mohlo na první pohled zdát. Některé části monarchie např. Uhry znali jako státní právo jen právo kanonické. Státní manželské právo bylo „papežštější“ nežli církevní. Neznalo pro katolíky žádnou možnost rozluky. Ani rozluky manželství složením slavných slibů, ani rozloučení na základě „paulinského privilegia⁴“. Znalo ale jednu manželskou

² Období vlády císaře Josefa II datujeme do let 1765-1780, kdy byl spoluvládce své matky, Marie Terezie a v letech 1780-1790 byl samovládce. Jeho přáním bylo vytvořit z národnostně, sociálně i náboženských heterogenních zemí jednotlý, centrálně řízený stát, který by se neohlížel na stavovské, historické nebo nacionální zvláštnosti a církev mu měla v budování tohoto jednotného státu pomoci. KADLEC J. *Přehled církevních českých dějin*. Křesťanská akademie, Řím 1987. str. 150

³ MEDEK V. *Cesta české a Moravské církve staletími*. Česká katolická charita 1982, str. 200

⁴ Paulinské privilegium umožňuje rozluky manželství na základě víry. Správné uplatnění pavlovského privilegia je třeba hledat mezi zákazem rozvodu a možností žít podle víry; mezi slovy z Matoušova evangelia: „Co Bůh spojil, člověk ať nerozlučuje“ (Mt 19,6) a slovy z prvního listu Korintským: „Chce-li nevěřící odejít, ať odejde.

překážku kanonickému právu neznámou: překážku katolické víry. Ta spočívala v tom, že v případě státní rozluky manželství konfesionálně smíšeného katolický partner nesměl za života druhého partnera uzavřít druhé manželství.

Co se týče školství, klérus měl vlastně i nadále nad školou dohled, jak to bylo v době josefínského. Změna nastala jen v tom, že klérus nebyl podřízen státu, nýbrž Římu.

Ukázalo se ale, že tento konkordát nepřinesl církvi vlastně žádný prospěch a došlo k jeho ohrožení. Konkordát uzavřel absolutistický stát. V roce 1850 absolutismus padl a konkordát, který ochraňoval absolutismus, byl ohrožen a stal se předmětem útoků. Politicky se začal uplatňovat liberalismus, když v roce 1859 došlo k porážce Rakouska v Itálii. Tento rakouský kulturní boj měl také tři etapy: v roce 1861 byl vydán protestantský patent; v roce 1868 byly vyhlášeny květnové zákony a v roce 1874 byly vydány církevně politické zákony.⁵ Květnový zákon z roku 1868 zrušil závislost školy na církvi⁶. V letech 1871-1884 přešlo do státní správy 13 piaristických gymnázií v Čechách a na Moravě. Církvi zbylo 7 gymnázií, a 8 učitelských ústavů, kromě několika národních a měšťanských škol, kde vyučovali jezuité, školští bratři a řeholní sestry. Školy měly právo veřejnosti, státní orgány vykonávaly vrchní dozor. Květnovými zákony z roku 1874 byly upraveny církevní poměry – církev byla postavena pod státní dozor. Byly upraveny vnější právní poměry katolické církve. Nastalo vměšování státní správy do církevního života. Ve správě církevního jmění šlo o dokonalou závislost na státních úřadech.⁷

1.2 NACIONALISMUS

Dědictví Cyrila a Metoděje se stalo důležitým ohniskem katolické obnovy na Moravě také proto, že bylo jediným spolkem který mohl nerušeně působit. Toto dědictví mělo doporučení olomouckého arcibiskupa i brněnského biskupa; prvním

Věřící nejsou v takových případech vázáni. Bůh nás povolal k pokoji“ (1 Kor 7,15). V Kodexu Kanonického práva o tom pojednávají kán 1143-1147. Toto privilegium je možné na manželství uplatnit, jestliže: první manželství bylo uzavřeno, když ještě oba manželé byli nepokřtěni; nyní je jeden (a pouze jeden) z manželů pokřtěn; nepokřtěná strana nechce přijmout křest a ani nechce s pokřtěnou stranou pokojně spoluzít a respektovat její novou víru.

⁵ KADLEC J. *Přehled církevních českých dějin 2*. Křesťanská Akademie, Řím 1987, str. 200

⁶ Škola se tak stala nadkofesijní: bylo povoleno jen dvouhodinové vyučování náboženství podle konfesí. K tomu církev ztratila všechny školy, které měla doposud v rukou.

Odkaz č. 7 MEDEK V. *Cesta české a Moravské církve staletími* Česká katolická charita 1982, str. 301-302

starostou se stal *František Sušil*. Kolem Dědictví se soustředili mimo jiné *Jan. Ev. Bílý, Jan Tábořský, Pavel Šmídek, Tomáš a Matěj Procházkové, Ignác Wurm, Beneš Metod Kulda* a jiní. K nim se přidružili slováci *Andrej Rojko, Ladislav Vachaja a Juraj Slotta*.⁸ Jako organizované hnutí vystoupilo cyrilometodějství v r. 1848, kdy byla založena Jednota moravská, která následujícího roku přijala název „Národní jednota sv. Cyrila a Metoděje“. Mělo to být středisko pro českou literární tvorbu. Ve výboru Jednoty byla téměř polovina kněží. V roce 1863 bylo cyrilometodějské milénium a v roce 1869 se na Velehradě sešly velké zástupy věřících. Důležitým datem pro cyrilometodějství bylo 30. Zář 1880. Tehdy papež *Lev XIII.* vydal encykliku „*Grande munus*“⁹. V této encyklice papež vyzvedl zásluhy obou věrozvěstců a jejich svátek, který se slavil do té doby jen v některých diecézích, rozšířil na celou církev. V roce 1881 uspořádali Slované velkou pout' do Říma. Klášter v Rajhradě uchovával ostatky sv. Cyrila, které daroval papeži. Ten je rozdělil a daroval je kostelům v Rajhradě, Brně, Olomouci a na Velehradě. Duší cyrilometodějského kultu byl *Antonín Cyril Stojan*, pozdější olomoucký arcibiskup. Později založil apoštolát sv. Cyrila a Metoděje, který měl za úkol přispívat modlitbou, studiem sporných otázek a podporou misijních akcí k obnovení církevní jednoty ve smyslu katolickém, jmenovitě mezi národy slovanskými, přičemž jejich společná úcta k sv. Cyrilu a Metoději a k jejich dílu, sloužila za prostředníka. Velehrad, kde měl Apoštolát středisko, byl též místem unijních sjezdů¹⁰. V roce 1924 se Apoštolát stal mezinárodním náboženským spolkem a ujal se v Jugoslávii a mezi Čechy v Americe.

1.3 DUCHOVENSTVO A KLÉRUS

Podle papežského privilegia jmenoval biskupy císař. Císař biskupské úřady obsazoval především příslušníky německých šlechtických rodin. Tito biskupové byli sice vesměs bezúhonní a zbožní, ale až příliš se snažili plnit císařovo přání, který od nich žádal jedno: pokoj a klid; žádné zbytečné reformy, žádné bouření. Tak se biskupové nedokázali pořádně sblížit s klérem a s prostým lidem. Často ani neovládali jejich řeč. To budilo mezi lidmi značné pohoršení. Výjimkou v tom tvoří dva

⁹ Tato encyklika byla vydaná na popud djakovského arcibiskupa Strossmayera.

biskupové a to českobudějovický biskup *Jan Valerián Jirsík*¹¹ a královohradecký biskup *Eduard Byrnych*¹². Situace této doby nebyla pro duchovenstvo příznivá. Mnozí čeští kněží vystupovali spíše jako buditelé, než jako duchovní. Nacionální cítění, které bylo v té době pochopitelné, překračovalo u duchovenstva často přípustné hranice¹³. U mnoha kněží vlivem nacionalismu často úplně zanikala hierarchie hodnot a docházelo k jakémusi vnitřnímu odcizení. Tyto poměry ohrožovaly u kněžstva intenzitu osobní víry i života modlitby. Tak celibát byl pocíťován jako břemeno a byl nezdědka překračován. To vedlo k pokryteckému způsobu života. U venkovských kněží byla někdy na újmu pastorační péče jejich starost o zemědělství, které provozovali ve vlastní režii. Ovšem na druhé straně musíme dodat, že nechyběli kněží opravdu horliví a zbožní. Na cestě k duchovnímu růstu jim dopomáhaly kněžské exercicie, rekolekce a teologicko-pastorační kursy.¹⁴ Celkově můžeme konstatovat, že v 19. Století většina kněží nebyla teologicky, ani filozoficky dostatečně vyzbrojena, aby se mohla vyrovnat se soudobými církví a náboženství nepřátelskými proudy v duchovním životě; také výchova ke zbožnosti měla konzervativní rysy. Jen malá část kněží žila z evangelia a z eucharistie a byla s to povzbudit k takovému životu i věřící.

¹⁰ První tři sjezdy byli v letech 1907, 1909 a 1911. Po první světové válce se pak konaly na Velehradě čtyři velké unionistické sjezdy a to v letech 1924, 1927, 1932 a 1936). KADLEC J.. *Přehled církevních českých dějin*. Křesťanská akademie 1987, str. 212

¹¹ Jan Valerián Jirsík: byl čtvrtým českobudějovickým biskupem. V diecézi působil třicet dva let, od roku 1851 do roku 1883. Za jeho velkou zásluhu pokládáme založení českého gymnázia. Byl také iniciátorem ústavu pro hluchoněmé (který navštívil i o. Petr jako bohoslovec), do kterého povolal učitelky kongregace Školských sester de Notre Dame. Co se týče politické činnosti na zemském sněmu byl držitelem „virilního hlasu“ - hlas byl spojen s hodností a od roku 1861 byl poslancem říšské rady. Biskup Jirsík byl též plodným spisovatelem. Tamtéž str. 222

¹² Eduard Byrnych: ještě před příchodem na biskupský stolec v Hradci Králové působil jako profesor pastorálky. Založil „Politické družstvo tiskové“ (1894), knihtiskárnu, týdeník „Obnovu“. Založil také učitelský konvikt, v letech 1897 a 1902 uspořádal diecézní katolické sjezdy. Tamtéž str. 223

¹³ Biskup Jirsík měl heslo: „Bůh, církev, vlast“. Toto heslo bylo namnoze interpretováno mylně a neúplně: velký důraz byl kladen na vlastenectví, pod jehož záminkou se věnovali někteří kněží víc veřejné činnosti než pastoraci. Kratochvíl A. F. *Zavátou stopou*. Karmelitánské nakladatelství 1992, str. 301

¹⁴ MEDEK V. *Cesta české a Moravské církve staletími* Česká katolická charita 1982, str. 313

1.4 ŘEHOLE¹⁵

„V 19. Století se nové kongregace orientovaly předně na službu potřebným, kteří často žili na periférii zájmu společnosti. Věnovaly se vnitřnímu asketickému životu a rozjímavé modlitbě. Obojí bylo základem velkého charitativního a pedagogického působení. V roce 1859 tak vznikla jedna z nejznámějších kongregací – Salesiáni Dona Boska; také tu byli Bílí Otcové (1868) a Salvatoriáni (1881). Všechny tyto kongregace zaznamenaly stálý růst nových členů, nejvíce to byli už zmiňovaní salesiáni. Z ženských kongregací to byly Dames du Sacre Coeur (1800); Sestry od Dobrého Pastýře (1835) a jiné. V té době byli svatořečení i mnozí zakladatelé kongregací např. Antonín Claret, zakladatel klaretínů, nebo Domenica Mazzarellová. Jež spolu s Donem Boskem založila sestry od Panny Marie Pomocnice – ženskou větev Salesiánů.

Není bez povšimnutí, že v té době byl kanonizován velký počet řeholnic. ovšem tato okolnost odpovídá, jak jsme viděli, velkému rozvoji kongregací, z nichž některé již zanikly“.¹⁶

1.5 LIDOVÁ ZBOŽNOST

Od poloviny 19. Století byly konány lidové misie. Tyto misie značnou mírou přispívaly k náboženské obrodě farností. Kromě redemptoristů působili jako lidoví misionáři také jezuité, františkáni a dominikáni. Podobným, jako lidové misie, byly křesťanská cvičení. Spočívala ve výkladu katechismu a konala se na venkově zpravidla v době postní a ve farních kostelích. Na konci 19. Století začaly „uzavřené“ duchovní cvičení pro inteligenci a to hlavně na Moravě. Oblibu si získaly některé nové

15.V kláštřech se nejvíce udržoval osvícenský duch. Proto měly kláštřery nutnost provést reformu. Papež Pius IX. pověřil úkolem provést reformu řádů v celé rakouské monarchii pražského arcibiskupa, kardinála Scwarzenberga. Ten si přibral na pomoc českobudějovického biskupa Jirsíka a oseckého cisterciáka Salesia Mayera. Z cisterciáckých kláštřů ve Vyšším Brodě a v Oseku vyšel popud k spojení všech kláštřů a kongregací pod generálním opatem v Římě. Byly vydány jednotné liturgické knihy a dostalo se podpory trapistům jakožto nejpřísnější observanci cisterciáckého řádu. Podobně i premonstrácké kláštřery na Strahově, v Teplé a v Želivě se staly středisky nově se organizujícího řádu s generálním opatem v čele KADLEC J.. *Přehled církevních českých dějin*. Křesťanská akademie 1987, str. 224

¹⁶KRATOCHVÍL A.F. *Zavátou stopou*. Karmelitánské nakladatelství. Kostelní Vydří 1992 str. 77

pobožnosti jako křížová cesta, mariánské májové pobožnosti, úcta k Srdci Páně a modlitba sv. růžence. Také znovu ožily poutě. Podle vzoru německých katolíků byly také u nás pořádány velké katolické sjezdy – jak diecézní, tak celostátní. Bylo jich celkem sedm. Velký význam měly spolky. V roce 1849 byla v Brně založena „Katolická jednota“, kterou založil Matěj Procházka. Jejím orgánem byl časopis „Hlas Katolických jednot“. Tento spolek vykonal velký kus práce na poli vzdělávacím a stal se později základem katolické politické činnosti. Každá diecéze si vytvořila spolky - pečující o rozvoj katolického tisku. V roce 1870 byl v Praze založen „Katolický spolek tiskový“. Diecéze českobudějovická si vytvořila „Český tiskový spolek“ v roce 1906. Ovšem dlouho předtím již profesor morálky, Antonín Skočdopole vydával časopisy „Ludmila“, „Anežka“, a „Václav“. Příznačným rysem katolické literatury 19. Století je její apologetický ráz, směřující k vyvrácení protichůdných teologických, filozofických a historických názorů¹⁷.

1.6 DĚLNICKÁ OTÁZKA A CHARITATIVNÍ DÍLO

Církev mohla dělnickou otázku řešit mnohem lépe, kdyby si dělnickou třídu dokázala podchytit. Nestalo se tak z několika důvodů. V sociálním ohledu byla církev orientována na pozemkový majetek a na vrstvy zabývající se zemědělstvím – tedy na selský lid a na šlechtu. Neměla kontakt s vrstvami liberálními, aby mohla korigovat jejich hospodářské aktivity ale hlavně aby je získala pro křesťanský humanismus. Také je třeba zdůraznit, že církev dost dobře nepochopila význam a dosah průmyslové revoluce. Duchovenstvo poznalo sice špatnou situaci dělnictva, ale její příčiny si dost dobře neuvědomovalo. Poukazovalo se na morální úpadek a na náboženskou vlažnost dělníků, odpovědnost za to se však svalovala na městské prostředí, nemanželské porody apod. ale zapomínalo se na sociální nouzi, která byla v pozadí těchto jevů. Péče církve o dělnictvo měla po dlouhou dobu pouze sociálně charitativní charakter¹⁸. Duchovenstvo se snažilo zmírnit neblahou situaci dělnických dětí tím, že vystupovalo proti zneužívání dětské práce a snažilo se ulehčit životní podmínky dětí. Pro pokrok v řešení sociální otázky v církvi měla význam encyklika

¹⁷ KADLEC J. *Přehled církevních českých dějin*. Křesťanská Akademie, Řím 1987, str. 225-226

¹⁸ Podle vzoru německého kněze Adolfa Kolpinga byli i u nás pro katolické řemeslnictvo a dělnictvo zakládány spolky katolických tovaryšů. Jejich úkol byl sociálně vzdělávací, ale usilovaly i o mravní a náboženské

Lva XIII: Rerum Novarum z roku 1891. Papež v ní projevil zájem o sociální otázky, které vyvstaly se změnou společenské struktury a s novým životním stylem a naznačuje řešení¹⁹. V českých zemích byla tato encyklika přijímána tak trochu rozpačitě. Biskupové byli toho názoru, že dělnická otázka nepatří do kompetence duchovenstva a tak ani nevyvinuli žádnou iniciativu. Nejožehavější případy sociální nouze se snažili řešit pouze charitativním způsobem²⁰. Do této politické a náboženské situace se rodí Václav Klement Petr, aby vykonal své dílo....

povznesení členů. Doba rozkvětu Spolku katolických tovaryšů spadá do let 1870-1899, kdy měl 45 odboček. Tamtéž str. 226

¹⁹ Touto encyklikou vlastně církev zaujala oficiální stanovisko k sociální otázce. Církev nemůže ponechat svět práce státu, ale musí mu věnovat prvořadou pozornost, neboť to je jejím posláním plynoucím z evangelia. Tato encyklika ukázala zásadní směr dalšího vývoje sociální nauky církve. Encyklika byla smělym a prozíravým gestem a odpovědí na problémy průmyslové revoluce. Je to základní dokument sociální nauky a všechny pozdější sociální encykliky se na něj zákonitě odvolávají. SOCIÁLNÍ ENCYKLIKY) Zvon, Praha, 1996. Str. 21

²⁰ Encyklika „*Rerum Novarum*“ neoslovila ani většinu dělnictva. Velký ohlas ale měla u některých kněží, např. u blahoslaveného Adolfa Kolpinga. Byl to syn ševcovského tovaryše. Později se stal knězem a zakladatelem Spolku katolických tovaryšů. Na encykliku reagoval slovy:“ Kdo by se měl ujmout dělníků ne-li kněží, kteří pocházejí z lidu a jsou Bohem povoláni šířit víru a vychovávat lid. Kněží znají lid nejlépe, jsou nezávislí a mohou se svého úkolu zhostit osobním odevzdáním a obětováním“. Tamtéž. Str. 22

2. ŽIVOT A ODKAZ VÁCLAVA KLEMENTA PETRA

2.1 KOŘENY VÁCLAVA PETRA

Václav Petr se narodil 16. ledna 1856 v Sušici. Od prvních dnů musel přivykat chudobným poměrům, které provázely život jeho rodičů. Nehladověl, ale učil se, jak si vážit krajíce chleba.

Václavův otec byl kožešníkem a čepičářem²¹. Nenalézal v Sušici tolik výtěžku, aby uživil svou rodinu. Domácí život, řemeslo a práce na polích i ve chlévě – to všechno bylo tenkrát, a nejen u Petřů, přirozeným celkem. V každodenním životě jedno prolínalo druhé. Pracovalo se od slunka do slunka a děti mívaly od malička své povinnosti. Pomáhaly, kde bylo třeba a ukládalo se jim, co stačily. Manželům Petrovým se postupně narodily 4 děti: Emanuel, Jan, Václav, Anna. Václav a jeho sestra Anna si dobře rozuměli, vyrůstali spolu, prožívali společně dětská dobrodružství a navzájem si pomáhali. Když Václav odešel z domu na studie, Anna po Václavovi velmi tesknila.

Od roku 1844 byl v Sušici městským kaplanem *Matěj Petr*, bratr kožešníka Václava Petra. Matěj Petr se stal později sušickým děkanem. Dokud byl ještě kaplanem, obýval malý domek, kam malý Václav docházel za svým strýcem. On byl jeho prvním učitelem. Kaplan Petr pomáhal svému bratrovi hmotně, ač sám nebyl zámožný. Povahově byl spíše strohý, ba drsný, jak lze soudit z několika dochovaných dopisů. Na svého synovce, Václava, měl velký, snad i rozhodující vliv až do konce jeho života²².

Své dětství a cestu studií začal Václav na škole v rodné Sušici²³. Pak jeho kroky vedly na klatovské gymnázium. Nerad se loučil se svou maminkou, aby si přivykl na

²¹ Narodil se v roce 1826 ve Velkém Zdíkově u Vimperka; dnes se obec jmenuje jen Zdíkov. Jeho manželka, maminka Václava, se jmenovala Anna Jelínková.

²² KRATOCHVÍL A.F. *Zavátou stopou*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří. 1992, str. 16

²³ Václav začal chodit brzy do školy. Starší bratři ho brávali sebou, aby se rodiče mohli věnovat řemeslu a jiné domácí práci. Časný začátek školní docházky naznačuje též jistou chudobnost rodičů, kteří museli těžce pracovat.

nový svět. Václav byl velice živé povahy a prostředí, v němž se ocitl, ještě jeho povahu zvýraznilo, a to živým zájmem o zábavu, kousky, které rozptylovaly a ubíraly chuť k tomu, k čemu byl poslán. Nepomohlo ani napomínání, prosby, musela na něj přijít strašná rána - smrt té, kterou miloval. Jeho maminka umírá 21. prosince a když Václav zabušil na vrata rodinného domku, byla již maminka mrtvá. Václav musel jít cestu dlouhou 25-30 kilometrů. Na cestu potřeboval jistě sedm hodin, ne-li víc. Odešel za odpoledního šera, snad kolem třetí hodiny a přišel domů kolem půlnoci. Jeho matka umírala těžce – měla černé neštovice. A Václav se ve chvílích matčiny smrtelné úzkosti trmácí dlouhou prosincovou nocí a nese si v duši všechny své rozběhy, všechna klopýtání, poklesky, svá dobrá předsevzetí, své mládí, své odříkání, jež tolik váží u dítěte.²⁴ Tak Václav ztrácí matku, propadá hloub svým pocitům melancholie, která ho stojí dny a noci, že se nemůže na nic soustředit. Ředitel gymnázia vidí řešení, že si ho otec odveze. Otec by nejraději měl vše za sebou, vybízí syna k odchodu. Václav ale procitne jako ze sna a sděluje svým blízkým matčinu vůli. Matka mu prý řekla: „Václave, co to děláš za zármutek! Vždyť s tebou jsou jiné úmysly. Ty musíš studovat, vytrvat. Je to moje přání. Já budu s tebou na každém kroku.“²⁵ Co začal, dokončil. Ve škole se snaží doplnit, co zameškal a vyrovnat se i se svou lhostejností a povrchností k věcem duchovním.

V roce 1874, tedy po matčině smrti, se u Václava projeví již delší dobu v zárodku přítomná tuberkulóza. Snad byla důsledkem chudobného života a špatné výživy i životních podmínek dospívajícího studenta. Tato nemoc ale zůstala od té doby věrně a trvale přítomna po jeho boku až do chvíle, kdy jako generální představený v klášterní cele před svou smrtí povzdechne: „*Ach, děti moje, ta hodinka smrti je těžká! Pamatujte na ni často!*“.²⁶

Maturita se blíží, má se rozhodovat, kam jít. Poslechnout naléhání strýce Matěje ke studiu teologie? Necítí se povolán.. Nechce tento stav brát na lehkou váhu. Nakonec se

²⁴ Tamtéž str. 28

²⁵ CHLEST A.J., *Václav Klement Petr*. Nástin života podle pramenů sebraných jeho přáteli. Carpentaria. California, U. S. A. 1968, s. 9.

²⁶ KRATOCHVÍL A.F. *Zavátou stopou* Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1992 str. 29

rozhodne; odchází domů, aby oznámil svou vůli, že se chce dát plně do rukou Pánu a stát se služebníkem Kristova kněžství. Ještě neví, jaké bude prostředí semináře.

2.2 V SEMINÁŘI

Petr vstoupil do semináře²⁷ v roce 1876, který se po smrti Josefa II. vrátil biskupům k výchově kléru. Vidí mezi bohoslovci nezdravé poměry. Dva vystupují a svými postoji znevažují vše, co je Petrovi svaté. „Jako by se něčeho obával, vypočítává, kolik to vše stojí. Kdo ho potěší, kdo se ho zastane, až se bude cítit nejhůř. Vyvstalo to v jeho pochybnosti i skleslosti. Má s čím zápasit, aby se vypracoval k plnému souhlasu víry“. Pak nastala v jeho životě změna. Byl odveden na vojnu jako jednorochní dobrovolník k 11. píseckému pluku. Při tomto pluku bylo totiž snáze dosaženo právo jednorochní služby na státní útraty. Tehdy byli jednorochní dobrovolníci přijímáni do kněžského semináře pro nedostatek jiných kandidátů. V semináři stále navštěvoval přednášky, na vojně nastoupil na jednorochní školení. Vojna připadala Petrovi bezduchá, jednostranná, vedla k mužnosti, přičila se tak jemné duši. Dokončil vojnu ve Vídni, kam byl jeho pluk v roce 1877 po manévrech přeložen.

O nesnadné době, kdy Václav, jako jednorochní dobrovolník, současně studoval teologii, píše později očitý svědek těch časů, Msgre Pittman. Z jeho poznámek aspoň malý úryvek:

„Při večerním silentiu, byl-li hotov s teologickými vědami, vypisoval si z Rankova slovníku fráze německé, kterým se druhého dne učil zpaměti. Ve třetím ročníku vypůjčil si z knihovny homiletickou knihu a dle ní si připravoval osnovy kázání na celý rok.....Ve večerních hodinách bylo holdováno karbanu. Neplecha byla tak zakořeněna, že když o třetí hodině odcházel profesor z muzea, ihned sesedly si jedna neb dvě party a hodily si dardu jednou dokola, nežli přišel druhý profesor.... Zbožnost projevoval Petr vroucí. Tak psal svým gymnasijským kolegům, kteří oslavovali desetiletí maturity: *Milí bratři! Nejlépe oslavíte milost Boží a dar osvícení, že jste obstáli u maturitní zkoušky, když společně půjdete ke sv. zpovědi a ke sv. přijímání*“²⁸.

²⁷KADLEC J. *Církevní dějiny, novověk*. Česká katolická charita. Praha, 1976, s.133

²⁸KRATOCHVÍL A.F., *Zavátou stopou*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1992, str. 41

2.3 RŮST V DOKONALOSTI

V druhém roce seminárního studia se cvičí ve ctnosti sebezáporu. Bere vážně své povolání. Ví, že za dobrou přípravu je zodpovědný Bohu. Václav dříve tak družný se ponořil do samoty a klidu. Potřeboval si mnohé věci promyslet a ujasnit. Musí se vyrovnat s neblahými následky, které na něm jako rány zanechaly zrady, zklamání, hořkost, nepochopení, ale i vliv volání světa. Zamýšlí se nad životem, jeho tajemstvím a dochází k tomu, že touha po pravdě, kterou do něj vložil Bůh, musí být jednou uspokojena. Vedle těchto nezdarů musíme přičíst Petrovi studijní úspěchy, radosti, osobní přátelství bez rozdílu s každým, kdo potřeboval pomoc, radu nebo povzbuzení. Nezapomíná ani na domov. Po svých nezdarech se strýcem, děkanem Matějem²⁹, dopisuje si s bratrem Emanuelem o všem, co cítí, o své unáhlenosti, i jak málo se mu dostává od rodiny, na kterou spoléhá. Ten na jeho slovo zareaguje. a vždycky mu nabídne teplo rodinného krbu, když se o prázdninách bude chtít zastavit a zregenerovat síly, aby to, čemu se odevzdal, dovedl do šťastného konce.

Poznává, co může nabídnout, má-li vykročit do světa a vést duše po cestě spásy? Přes mnohé pravdy a pochybnosti se musí probrat, aby mohl zakotvit v Boží vůli. Prožívá útechu, bolest, která po týdnu střídá dny neobyčejné houževnatosti a nevysvětlitelné síly, jež se mu dostává. Jeho radost Bohu a bližnímu, která plní jeho duši, si nedovede vysvětlit. Prozřetelností Boží se mu do rukou dostává kniha „Vlastní silou“, která mu dává lépe nahlédnout do svého života a rozložit síly, aby postupně po pořadí řešil a nechtěl dělat vše naráz, jak byl dosud zvyklý. Václav Petr vidí nejen svou nemoc, ale i nemoc,³⁰ která zachvacuje země. V důsledku nespravedlivého rozdělování bohatství vyrůstá nová třída lidí bez práce živořících v nelidských podmínkách stále propadajíc beznaději, stávají se živnou půdou pro bezbožné systémy

²⁹ Mezi Václavem a jeho strýcem Matějem vznikl nesoulad, když ho Václav žádal, aby mu poskytl přístřeší. Vybráme z jeho dopisu, když o tom píše svému bratru Emanuelovi: „.....a na mou žádost, aby mi aspoň přístřeší poskytl, píše takto: „Co se týče přístřeší, abych Ti popřál, musím se divit, že něco takového žádati můžeš: ježto jsi přece o svátcích se přesvědčil, že jedinou místnost k obývání kaplan zaujímá a že jsi se mnou spát musel. A pak, trpěl by to kaplan, aby jsi se pořádkem v děkanství potloukal? Zajisté ne a povstaly by mrzutosti a stížnosti. U mne tedy býti nemůžeš, musel bys býti u otce v Rábí, o čemž bys jej ovšem prositi musel. Jiné rady bych nevěděl“. KRATOCHVÍL A. F., *Zavátou stopou*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1992, str. 43

³⁰ LEV XIII., encyklika „*Apostolici muneris*“ (1878) vydána v důsledku odcizení víře a dravým praktikám liberalismu při šíření materialismu.

socialismu a komunismu. Ubožák se chytá i stébla. Ne každý to s dělnictvem myslí vážně, mnohým jde o to, aby se dostali na výsluní moci. Revoluce je zoufalým řešením bídy vůči lhostejným zbohatlíkům, kteří ve snaze o největší kus podílu nedbají ani na lidskou stránku, a tak v mnohém otevírají přístup bránám neřesti, zaprodávají se nabízející tak už sebe jako zboží v různých domovech volné lásky. Václav Petr už neusiluje jen sám zachránit, učí se spoléhat na milost Boží, prosí Matku Boží, aby mu byla posilou a pomohla dojít až k oltáři, třeba by jen jednu mši svatou odsloužil. Píše ve svých záznamech „Uzdraví-li mne Pán, pak si budu připomínat po celý ten čas vratkost tohoto života“. V posledním roce byl určen svými představenými, aby vykonával službu komunitního prefekta. Snaží se vzbudit v srdcích svých kolegů oheň lásky k vědě, ke studiu, lásku k Bohu a víře.

Za chvíli bude vysvěcen na kněze. Rozdal by se celý, chce se sdílet, vždyť radost je silnější než smutek a trápení. Při první mši svaté si ještě připomene vše, co ho čeká. Unese toto břemeno? Už nepochybuje, slyší poslední slovo kazatele. „Václave, jediné co ti na cestě životem s vroucím srdcem doporučuji, je láska k Boží Rodičce. Miluj ji, přiviň se k ní, kdykoliv ti bude nejhůř, kdykoliv se ti bude zdát, že tě lidé opouštějí. K ní se přiviň, k jejímu milému mateřskému srdci. Ona tě potěší, posílí tě k novému boji a k novému obětování.“³¹ Ale novosvěcenec je plný nadšení a dobré vůle. Chce velmi mnoho dávat, chce vytrvat. A ví, že jeho cesta nebude snadná. Hledá spojence. hledá tam, kde může nalézt. A jedna z prvních mší svatých ho vede na Svatou Horu. Jde prosit o přímluvu nebeskou Matku. Měl k ní celý život blízko³².

³¹ LIPANSKÝ J. P. *Klement Petr, apoštolský kněz a zakladatel kongregace Nejsvětější svátosti*. Edice Vítězové, Olomouc, 1940, s. 17.

³² Ve třech letech Václav prodělal zápal plic a pak ještě zápal mozkových blan. Obojí byly velmi těžké choroby. ze kterých se tehdy většina dětí již nezotavila. Když bylo nejhůř, malého Václava zasvětili Panně Marii a ta ho uzdravila. Zaznamenávám, co se uchovalo a není nejmenší příčiny, aby se o takovém zasvěcení pochybovalo. Když se Václav uzdravil, za záchranu šli rodiče poděkovat Panně Marii Strašínské. KRATOCHVÍL A. F., *Zavátou stopou*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1992, str. 19

2.4 VÁCLAV PETR KAPLANEM V BLOVICÍCH

Václav Petr nastoupil 25. 7. 1880 jako nový kaplan do Blovic³³. V Blovicích zůstal 30 měsíců. Mladý kaplan byl vděčná za to, co by jiný považoval za naprostou samozřejmost. za vlastní světlici i za ticho blovické fary, za soukromí. Rozuměl si s děkanem Duškem³⁴ a snažil se pochopit i lidi, porozumět jim. Lidé ho měli rádi. Ve svém životě se snažil překlenout „propast“ mezi svatostí a lidskou křehkostí. Velmi často se pozastavuje nad svou prací, kolik toho udělal, nebo zanedbal a v službě k tomu koho teď zastupuje, snaží se být upřímný. Zda při tom, jak si počíná, může pohlednout Pánu do tváře. Mnoho lidí by si slevilo ze svých požadavků, ale ne Petr, který v práci vidí smysl, růst a využití všech talentů, které dostal. Aby nenechával nic pro sebe, ale v tomto světě se hlouběji vžíval do lidí, kteří trpí a radou a příkladem jim ukazoval cestu. Václav Petr nese s sebou kříž a kdykoliv se cítí slabý, obrací se k Matce Boží. Za dva měsíce zakusil štěstí, žal i trní. Stál u lůžka nemocného, připravoval duši na věčnost. Poznal bídu hmotnou i duchovní v celé své nahotě a třásl se jako osikový list. Čím déle, tím více cítil těžkosti úřadu, k jehož výkonu potřeboval hodně sil. Aby neklesal na mysli, volal k Pánu o získání větší trpělivosti a lásky.

Na konci 19.století pozoroval stíny nacionalismu a sociální nerovnosti. V důsledku technického pokroku člověk zapomíná na své bratry a snaží se v bezuzdnosti uloupit nejvíc pro sebe, bez toho, aby se díval jak jeho bezuzdností roste bída, vytváří se spodina, která by mohla být využita k nespokojenosti, vzpourám a nastolení diktatury. Osvícenství³⁵ využilo, co revoluce přinesly a ještě člověka se státem spoutalo. Do

³³ Toto město se šesti tisíci obyvateli české národnosti se připomíná jako fara již ve 14 století, ale děkanstvím se stalo teprve v roce 1846. Tamtéž. str. 79

³⁴ Když P. Petr v roce 1901 umírá, zapisuje tehdejší děkan na stránce 169-171 farní kroniky, vzpomínku na bývalého blovického kaplana: „Dne 17. Unora 1901 zemřel v Budějovicích bývalý kaplan zdejší, jeden z nejlepších, co jich kdy na zdejší osadě pracovalo.získal sobě záhy lásky všech osadníků a nejen tyto, nýbrž i na své spolubratry v duchovní správě vzorně působil vzorným svým životem. Byl zde šťasten, nevyřetitelně šťasten a nikdy nepomyslel, že tak brzy s osadou Blovicovou bude se mu loučiti.....S teskným srdcem se rozloučil s Blovicemi dne 18. Ledna 1883, kteráž mu cele přirostla k srdci, takže i potom z Budějovic rád, kdykoliv toho bylo třeba, na výpomoc k nám přijížděl a zvláště o prázdninách nikdy zavítati neopomenul“. Tamtéž., str. 80

³⁵ Osvícenství – je to vlastně dalekosáhlý proces v dějinách západoevropského duchovního života, který se připravoval ve filozofickém myšlení od sklonku středověku. Jeho charakteristickou známkou je přeceňování hodnot přirozených na úkor nadpřirozena, přiznávání rozhodujícího slova v nejvyšších životních otázkách rozumu, nadměrné zdůrazňování individuální svobody a autonomní kulturní úsilí. Tento racionalistický osvícenský duch ovládl v značné míře protestantskou teologii a odtud se dostal do katolických kruhů: přirozené zdůvodnění náboženství a mravnosti, zdůrazňování praktické a etické stránky před dogmatickou muselo vést

popředí postavilo rozum, ale co se mu přičilo to odmítal, jako neužitečné. Kořeny nerovnosti prostupovaly celý stát a vedly k podřizování církve státní moci. V tomto prostředí si stát vychovával z kněží své úředníky, kteří za svou podporu se měli starat o registraci občanů, seznamovat je s oběžníky, které mocnářství vydalo, a evidenci přispívat k počtu schopnosti těch, co mají být odvedeni. Každý, kdo se nacházel ve státě, měl být uvědomělý, aby se i se zbraní v ruce se postavil za svůj stát, ať už to byl sedlák nebo kněz. P. Petr třicet měsíců čerpal sílu, hleděl do tváří venkovských lidí, lámal chléb, obvazoval rány, odpouštěl Kristovým jménem hříchy a naslouchal tomu, který se nedá slyšet na ulici. Když se mu donese zvěst o zamyšleném jmenování do funkce, neví si s ním rady. Dostává odpověď, pokud se ho bude ptát biskupská Excellence, má ji přijmout, ale ne sám žádat.

2.5 VÁCLAV PETR VICEREKTOREM V SEMINÁŘI

Ke službě vicerektora je P. V. Petr povolán biskupem Janem Valeriánem Jirsíkem³⁶.

Biskup Jirsík si pro kněžský seminář zvolil mladého vicerektora. Do Budějovic nastoupil Václav Petr dva dny po svých dvacátých sedmých narozeninách. Přišel se svým skromným zavazadlem a začal se rozhlížet po tvářích bohoslovců. Nikdo mu nemusel vysvětlovat specifické okolnosti semináře. Již od pobytu v semináři jako bohoslovec poznal dědictví minulosti. Výběr byl vnější, pohlíželo se spíše na vlastenectví. Vicerektor poznává povrchnost. Nepřestává si vyprošovat sílu, aby je dokázal změnit k lepšímu. Také on nesl v sobě břemeno lidské nedokonalosti. Poznal, že vše co chceme změnit, odolává tím mocněji.

k nedůvěře ve Zjevení i k církevní autoritě a k odmítání barokní náboženské životní formy. KADLEC J.

Přehled církevních českých dějin Řím, Křesťanská akademie 1987, str.149.

³⁶ Za vicerektora povolal P. Václava Petra biskup J. V. Jirsík měsíc před svou smrtí: "... Jeho excellence vás ustanovila definitivním vicerektorem biskupského semináře. Máte se, jakmile si své náležitosti v Blovicích dáte do pořádku, přestěhovat do Budějovic. Páni ze semináře Vás prohlásili za zvláště způsobilého k tomuto úřadu. (...) Přeju Vám hojnost silící milosti Boží, abyste ten důležitý úřad ku slávě Boží a ku blahu budoucích svěřenců náležitě zastával. V Budějovicích 5. 1. 1883. S úctou oddaný P. Janský, kanclér".

Službu vicerektora pak P. Petr zastával ještě za biskupa Františka Schönborna. Biskup Schönborn byl intronizován 25. listopadu 1883. Dne 21. května 1885 je jmenován Pražským arcibiskupem. Ze služby vicerektora jej na jeho žádost propustil biskup Martin Říha, který byl konsekrován a intronizován 6. září 1885 v budějovické katedrále sv. Mikuláše. P. Petr byl své funkce zproštěn koncem studijního roku 1887 / 88. ARCHÍV KONGREGACE

„Příprava budoucích kněží neodpovídala potřebám doby. Tolerovalo se popíjení piva, kouření, hry v karty a vysedávání v hostincích. Kněží nebyli připraveni čelit nepřátelským proudům veřejného života. Výchova ve vlastenectví nepřihlížela důkladně ke skutečnému povolání. Míšení forem světského vlivu, starostí o majetek, péče o hmotné věci zabíraly mnoho času. Na venkově nechyběli zbožní kněží. Prostí lidé se shromažďovali, kdekoliv se objevil plamen. Petr často dal vše co měl a práce skončila v troskách. Budoucím kněžím se podávalo pivo po obědě. Voda byla hygienicky závadná. Často se vydává se skupinami mladých lidí do budějovického okolí na procházky a povzbuzuje bezradnost venkovských chlapců, kteří se cítí v městském prostředí opuštěni. Hlavní starostí vicerektorovou bylo vzbuzení prohloubení duchovního života pomocí praktických návyků. Zavedl pravidelné modlitby. Dával jim svým jednáním příklad. Při nástupu řekl seminaristům, co dnes málo vychovatelů může vyslovit: „Konejte své povinnosti tak, jak se budu snažit konat své povinnosti já“. Ztroskotání Petrovy snahy bylo spíše důkazem jistého zesvětštění ústavu. Někteří seminaristé pochopili vicerektorovy záměry, oceňovali jeho upřímnost a láskyplné jednání, ale většině, zdá se, zůstal jeho výchovný záměr cizí, nesrozumitelný. Příliš se lišil od tehdy obvyklé praxe“.³⁷ Za biskupa Schönborna zavedli v semináři „Výklad liturgických předpisů“. Výuky se ujal Václav Petr. Vicerektorova práce, v níž se věnoval vznešenosti posvátné liturgie,³⁸ mešním rouchům, náčiní a důstojnému chování kněží při liturgických úkonech, je milníkem na cestě k založení kongregace věnované k uctívání Nejsvětější svátosti.

2.6 ŽIVOTNÍ PRAVIDLA VÁCLAVA PETRA³⁹

1. Pracuj pilně, ale nepřeháněj.
2. Přemáhej se, nehov svým slabostem a choutkám.
3. Nezlob se pokud možná nikdy.
4. Krot' svůj hněv.
5. Bud' odhodlaný ve vykonávání toho, co je nutné.
6. Varuj se špatných společností.
7. Vol za přítele muže, jenž by ti v dokonalosti sloužil za příklad.
8. Kráčeť kupředu s nadějí a důvěrou.

³⁷ KRATOCHVÍL A. F., *Zavátou stopou*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1992, str. 114

³⁸ BRADÁČ J., *Věda o liturgii*, CMBF, Olomouc, 1972, s. 15. (Liturgie přiváděla zamýšlenou jednotu k uniformitě, zájem celebranta se nesl směrem jak to dělat než co dělat, dbát toho, co je důležité k platnosti a dovolenosti než aby se jí lid činně účastnil.)

³⁹, KRATOCHVÍL A. F., *Zavátou stopou*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1992, str. 118

9. Bud' trpělivý.
10. Měj vždy jasnou mysl.
11. Z příkladů jiných čerpej zkušenosti.
12. Než se vyslovíš, rozvažuj.
13. Své záměry si nech pro sebe.
14. Nevychloubej se.
15. Netouži po cizím, nezávid' nikomu.
16. Bud' pravdomluvný.
17. Neodmlouvej a bud' ke každému zdvořilý⁴⁰.
18. Nečekej uznání a odměny.
19. Čiň velkolepě, nic velkorysého nepředpokládej.
20. Odpovídej jen tolik, nač jsi tázán.

Druhou stránkou vicerektorovou byla schopnost jasného myšlení a přesvědčivého vyjadřování. Svědčí o tom i dopis do Sušice jednomu z bývalých bohoslovců. Seznamuje ho se Sušicí, jak se mění a co je třeba učinit, aby obnovil ducha, který se ztrácí nevěreckými snahami. Poukazuje na prostředky, které by neměly být přehlíženy, ale co by neměl zanedbat, je výchova ministrantů. Dává pokyny, jak má vycházet s děkanem a být opatrný k důvěrnostem a malichernostem, které člověka zbytečně obírají o pokoj.

Jeho úsilí o nápravu v semináři se setkávalo s malým pochopením. Přes všechnu svou vytrvalost trpěl. Hluboko v jeho povaze byla touha po vřelém, upřímném lidském vztahu, srdečnosti, družnosti. Toto nepochopení bylo pro něho břemenem. Avšak to velké břemeno ho nedovedlo odvrátit od vytýčených cílů, které poznal jako pravé a totožné s vůlí Boží. Jediné místo, kde dává průchod svému zármutku je svatostánek. A pak trochu ve vzpomínkách, kde se vrací do tiché pokojné fary v Blovicích.

2.7 CHARITATIVNÍ ČINNOST

Václav Petr měl neobyčejně živý a vřelý vztah k lidem. Svou lásku k Bohu a k lidem projevoval charitativní činností. Navštěvoval nemocné, ať to byli farníci v Blovicích, nemocní bohoslovci nebo nemocní v Budějovicích. Středem jeho zájmu byli chudí. Tehdy se zájem o chudého teprve rodil. Václav Petr byl citlivý k sociálním poměrům nejchudší vrstvy obyvatelstva. Píše bratrovi, aby nezapomínal na chudé.

⁴⁰ Zde jeho pravidla končila úhledným písmem. Ukázalo se, že těch sedmnáct pravidel ještě zcela nevystihuje každodenní potřebu a proto je P. Petr doplnil, avšak už pouze tužkou. Tamtéž

Věnoval se práci v ústavu hluchoněmých⁴¹. Václava Petra, tehdy jako studenta teologie, dovedla do tohoto ústavu běžná povinnost – doprovázel doktora. S představenou⁴² - rodnou sestrou M. Magdaleny Šebestové, zakladatelkou Sester Nejsvětější svátosti - se spřátelil a získal od ní mnoho zkušeností ze života. Spolupracovali ve prospěch duší hluchoněmých ubožáků. Ve veškeré jeho činnosti mu pomáhali bohoslovci. Jak je k tomu vedl. Velmi účinně podporoval katolické spolky. Byl zvláště horlivým spolupracovníkem spolku sv. Vincence z Pauly. Spolek se staral o chudé a podporoval je hmotně. Pečoval o nemanželské děti, jejichž postavení ve společnosti bylo tehdy méněcenné. Staral se o sirotky, nejen o jejich hmotné potřeby, ale sháněl jim i kmotry, kteří by se o ně starali, popřípadě pěstouny nebo i adoptivní rodiče. Ležela mu na srdci také neposvěcená manželství. Snažil se napravit, co se dalo. Zakládal, podporoval a byl i rádcem jiných spolků sv. Ludmily, spolku matek. Bez mužů neměly ženy žádný podíl na veřejném životě. Tyto spolky poskytovaly ženám možnost osvěty. Uvědomovaly je nábožensky a snažily se je poučit i v praktických otázkách denního života.

2.8 ČINNOST NA POLI DUCHOVNÍM

Celá činnost Václava Petra jako vicerektora je prodchnuta apoštolským duchem. Sílu čerpal u svatostánku. Eucharistie se mu stala největší láskou. Řídil se radou evangelia: „Dávejte, a bude vám dáno; dobrá míra, natlačená, natřesená, vrchovatá vám bude dána do klína. Neboť jakou měrou měřita, takovou Bůh naměří vám.“⁴³ Měl z čeho dávat. Žil bohatým vnitřním životem spojeným s Kristem. Jeho kázání rozuměli stejně lidé prostí i vzdělaní. Rozumí lidem a snaží se je získat pro Boha. Jeho příchodem do semináře přibylo kajících. Ze zpovědnice ho odvedli, až když mu bylo nevolno. Prostí lidé, návštěvníci seminárního kostela sv. Anny, se často obraceli na P. Petra. Věřili mu, byl jedním z nich. Chodili pravidelně na exhorty, na nedělní odpolední kázání tohoto kněze, promlouvajícího tichým hlasem, bez patosu.⁴⁴ Petr se nestránil žádné společenské vrstvy. Pro něj neexistovala spodina. Pro něho existoval

⁴¹ Ústav hluchoněmých vznikl z bývalého německého učitelského ústavu, který se přestěhoval jinam. Diecézní ústav pro hluchoněmé určil v roce 1871 biskup Jirsík. Tento objekt získal do vlastnictví v roce 1878 na základě císařského rozhodnutí.

⁴² CHLEST A. J., *Václav Klement Petr*. Nástin života podle pramenů sebraných jeho přáteli. Carpentaria, California, U. S. A. 1968, s. 67

⁴³ Lk 6, 38.

člověk, který trpí ať tělesně, hmotně nebo mravně a lidská duše, po níž vztahuje ruce milující Bůh. Snažil se o zrušení veřejného domu, avšak neuspěl. Velký kus práce udělal při zaopatřování nemocných. Měl velkou příležitost poznat bídu ve všech podobách. Když někdy neuspěl, křížky, které udělil trpícím dělaly divy. Někdy jeho dobroty zneužívali. Často se dávali lidé zaopatřit bez potřeby, aby dostali několik zlatých, které Václav Petr odříkáním nastrádal. Mrzelo ho to, ale neodradilo. Říkal: „Lépe je dáti deseti lidem pro Boha než jednoho potřebného odmítnout“.⁴⁵ Jeho chvála a úspěch, kterých se mu dostávalo, neměly pro něj význam. Nedovedly ho vyvést z míry ani krutosti, lži, úskoky, zklamání, i když jimi trpěl. Byl k lidem vždycky trpělivý, mírný, taktní, pozorný, vlídný a laskavý. Jeho dokonalost rostla. Stává se čím dál víc vyrovnaným, pokorným. Byl vyhledávaným zpovědníkem. Zvláště se věnoval kajícím, kteří měli problémy a těžkosti. Dětem radil k duchovnímu růstu, častému sv. přijímání, návštěvy Nejsvětější Svátosti, modlitbu růžence. Pomáhal v duchovní správě i při výchově kaplanů svými radami, zkušenostmi i odpovědným přístupem ke všem povinnostem a vztahům, které si každý sám budoval.

2.9 ČINNOST NA POLI LITURGICKÉ OBNOVY

Václav Petr říkával bohoslovcům: „Možná že při prvním pokleknutí u svatostánku nepocítíte ničeho. Ale později se vám dá Pán poznat.“ Zaměřil se na čistotu a zduchovenění církevních obřadů⁴⁶. Na venkovských farách se obřady přizpůsobovaly zvyklostem a pohodlí pánů farářů, zvláště starších. Tomu obřadu se říkávalo „ritus rusticus“. Bylo úkolem vicerektora, aby vyučoval bohoslovce, jak přisluhovat při tichých, slavných a biskupských mších svatých. Jak se slouží mše svatá a jak se kněz modlí hodinky. Vyučování obřadů bylo velice podrobné a přesné. Jakmile se někdo zmýlil, mohl očekávat, že si ho vicerektor zavolá stranou a chybu mu laskavým slovem vytkne. Odchovanci V. Petra se vyznačovali jako dokonalí znalci ceremonií, složité kněžské i biskupské bohoslužby a u oltáře budili pozornost věřících. Všude tam, kde se objevil, nesnesl, aby někdo narušoval bohoslužebné předpisy, i kdyby to byl starší kněz. Svědomitý vicerektor si bral každého zvlášť a dal mu výstup několikrát

⁴⁴CHLEST A.J., str. 116

⁴⁵CHLEST A. J., *Václav Klement Petr. Nástin života podle pramenů sebraných jeho přáteli*. Carpentaria, California, U. S. A. 1968, s. 70.

zopakovat. Zkoušky vyžadovaly mnoho trpělivosti. Vždyť šlo o to, aby se slavilo nejkrásnější, nejsvětější tajemství naší víry, aby se co nejlépe sloužilo našemu Pánu Ježíši Kristu a aby se vzorným sloužením mše sv. šířila i úcta a láska k Němu. Aby bohoslovci nezapomněli tak snadno tomu, čemu se v semináři naučili, koupil každému bohoslovcovi 4. ročníku agendu, příruční knihu obřadů. Do ní si museli česky poznamenat, co se dělá při průvodech, při žehnání a svěcení. Tak předpokládal, že se tímto způsobem zavede přesné konání obřadů mše sv. podle římského ritu. Další snahou bylo, aby jeho svěřenci byli dobrými kazateli. Rozhodl, aby si každý bohoslovec 3. a 4. ročníku napsal kázání, které by přednášel z katedry. Snažil se v bohoslovcích probudit nadšení, být apoštoly, kteří by svým životem měnili lidi k lepšímu. A nepodaří se jim to, nebudou-li se modlit a pracovat, kde je to nejvíce zapotřebí. Byl jedním z těch kněží, kteří pochopili, jak se přiblížit strádajícím.

2.10 CESTA DO ŘÍMA

Jen co školní rok skončil, Václav Petr jel na prázdniny do Sušice, a pak se setkal se svým přítelem kaplanem Janem Duškem. Dohodli se, že se vydají do Říma. Na cestě dovedl být výborným a veselým společníkem. Pro Petra byla tato cesta osvědčeným dobrodiním. Hlavním účelem jeho cesty nebylo poznávání krás Itálie, ani modlit se na hrobech slavných světců. Jel tam pro rozhodnutí o svém životě.

Jaké cíle sledoval v změně svého života? Chtěl se především úplně a veřejně zasvětit⁴⁷ Bohu. Nemohl se rozhodnout pro žádnou z kongregací. Měl před svými očima světlý vzor Dona Boska, který byl na vrcholu slávy. Václav Petr chtěl také nějak podobně působit. Již v Budějovicích začal při své činnosti vicerektorské shromažďovat kolem sebe opuštěné děti. Těm se pak o svátcích a nedělích věnoval. Sytil je, hrál si s nimi, podělil je nějakou školní potřebou a pak poučoval v některé pravdě. Tyto dětské besídky, které měly úspěch, se konaly se v ústavu hluchoněmých.

⁴⁶ PIUS XII. Encyklika *Mediator Dei* (O posvátné liturgii), z 20 listopadu 1947, dotýká se liturgie samé, jenž završila liturgickou obnovu, kterou sledoval Tridentský koncil.

⁴⁷ ZUBERT B.W. *Řeholní právo*. Matice cyrilometodějská, Olomouc, 1997, s. 59. Pojednává dnes o dvojitým rozměru svědectví (kán. 607 § 3) teologickém a ekleziologickém, jenž vyzývá ke splnění křesťanského povolání a ekleziologie, ukazuje všem věřícím nebeská dobra již přítomná v tomto světě.

Nechtěl se ukvapit, proto se vydal do Říma, aby z úst Sv. otce přijal rozhodnutí. Buď se zasvětil Bohu, nebo založí sám kongregaci podle svých představ, kde sice se Bohu také zasvětil, ale bude mít mnoho a mnoho práce a starostí, utrpení, ale také bude mít možnost vydatněji čelit některým bolestivým otázkám v Rakousku a získat si mnoho zásluh a milostí. Měl doporučující list od pražského arcibiskupa, ale ten nebyl nic platný, protože Sv. otec tehdy audience neudílel. V Římě se ho ujal rektor Animy⁴⁸ prelát P. Jaenig, jehož pohostinství požívali plných deset dnů. „Na neděli dvacátého října připadly narozeniny Sv. otce Lva XIII. Karel Jaenig slíbil, že nás vezme do Vatikánu. Když jsme procházeli několik síní, konalo se ve vatikánských síních „circolo“⁴⁹. Každý se musel prokázat vstupenkou. My jsme ji neměli. Tu nám i prelát zmizel - co si počneme? Václav Petr poznal velkou příležitost. Přikyvuje, abychom šli. Když se ocitáme v knihovně, kde na připraveném trůnu usedl sv. Otec, „circolo“ začalo. Udivený prelát se ptá na náš příchod a s radostí nám překládá rozmluvu se Sv. otcem. Při líbání ostatků byl Václav Petr představen Jaenigem jako vicerektor semináře. Byl povzbuzen Sv. otcem: „Jdi, můj synu, a vychovávej mi zbožné jinochy na kněze! Dobře mi ty jinochy vychovávej.“⁵⁰

Ale dobrá výchova nezačíná až v semináři. Ne - daleko dříve. Již od dětských let. Tam je třeba klást základy. Jenže to je cesta daleká a zdlouhavá. Pustí se po této cestě? Ale Pán ho na ni posílá! Bůh to chce? „Pro Ježíše a Marii odvážím se všeho!“ To bylo jeho pevné rozhodnutí. Přesto se ještě do práce nepustil. Připravoval se a zkoušel. Tolik náboženských společností - neměl by toho nechat a nerozmnožovat je o svou kongregaci? I jeho přátelé považovali novou kongregaci za zbytečnou. Ale taková, jakou ji chtěl mít, tu ještě nebyla. Čekal ještě dva roky, ale po tu dobu nezhálel. Připravoval se, zkoumal síly. A když konečně neměl nejmenších pochybností, že všechny okolnosti jsou podle Boží vůle, když měl zajištěno několik kněží a laiků,

⁴⁸ KRATOCHVÍL A.F. *Zavátou stopou* . Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1992. str. 304 ANIMA (Collegio Teutonico S. Marie dell Anima). Roku 1399 byl založen dům s kostelem, nynější kostel byl vystaven v r. 1511. Anima slouží kněžím z Rakouska a Německa, studujícím v Římě. Zásluhou mnos. Jaeniga byla v domě Animy v letech 1884-1887 zprvu ubytována i česká kolej. P. Petr byl s P. Duškem v době, kdy rektorem koleje byl právě P. Jaenig.

KRATOCHVÍL A.F. *Zavátou stopou* . Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1992. str. 304

⁴⁹ Circolo – to je společenský kroužek, shromáždění.

⁵⁰ P Dušek o tom píše: „*Tato pouť, kterou P. Petr konal z úmyslu nejčistšího, učinila velkou změnu v jeho životě, dávši jistě podnět k pozdějším jeho velkolepým ideám náboženským... Brzy po tom rozhodl se sám zaměnití dosavadní kněžský svůj úřad a věnovati se zcela životu řeholnímu*“ *Tamtéž.* str.129.

opustil místo vicerektora a odešel tam, kam ho poslal Bůh, aby mu sloužil vázán slibů dobrovolné chudoby, čistoty a poslušnosti jako sluha Boží a apoštol Páně. Jak už víme, P. Petr byl funkce vicerektora zproštěn koncem studijního roku 1887/1888, když do úřadu českobudějovického biskupa nastupuje Martin Říha, který byl v pořadí šestým českobudějovickým biskupem⁵¹ a zároveň prvním jihočechem.

3. 8. ZÁŘÍ 1888 – NOVÝ ZAČÁTEK

8. Zář 1888 – den, kdy společně začali žít v bývalé továrně na lišty, kterou upravili pro své potřeby řeholního společenství, na tehdejší Schmerlingově ulici v Českých Budějovicích, kněží P. Václav Petr a P. Josef Dolejšek. S nimi vyvářeli pak společenství Bartoloměj Homolka, Vojtěch Litvan, Jan Marek, František Prolík a Norbert Kraml. Těchto sedm nadšenců pro Krista a pro jeho svátost lásky vytvořilo jádro Kongregace bratří Nejsvětější svátosti. Toužili společně žít, pracovat, modlit se, být zde pro druhé, zvláště pro mladé studenty z chudých rodin a tak jich hned přijali „do azylu“ dvanáct na byt a stravu. Jistě to bylo dílo založené na nesmírné důvěře v Boží pomoc. A Bůh tomuto společenství žehnal.

Mnozí byli vděční P. Petrovi za to, že jim poodhalil a ukázal Ježíše v eucharistii jako cestu jejich života. Pro mnohé se pak stávala eucharistie pramenem jejich duchovního života, jejich osobní spirituality. Odtud P. Petr také očekával obnovu společenství církve a také růst nových povolání. A to je ta zvláštní logika, kterou prožíval velice důvěrně. Logika, která říká, že se staneme velikými, když se uděláme

⁵¹ České Budějovice se staly biskupským sídelním městem po vyhlášení zakládací buly Pia VI. Prvním biskupem se stal Jan Prokop Schaffgotsche (1785-1813), po něm nastoupil Arnošt Konstantin Růžička (1815-1845); za papeže Řehoře XVI. se stal biskupem Ondřej Lindauer (1845-1850), po něm nastoupil Jan Valerián Jirsík (1885-1883), po něm byl českobudějovickým biskupem František Schonborn – po odchodu z Budějovic se stal pražským arcibiskupem. Roku 1899 byl jmenován kardinálem. Kratochvíl A. F., Zavátou stopou. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1992. str. 102

maličkými, že si získáme život, když ho vynaložíme, že se realizujeme sebeobětováním.

Pokračujme tedy společně dále na cestě v následování duchovních kořenů tohoto společenství, toho pokladu, který pro církve v této diecézi odhalil P. Klement Petr a z kterého vyrůstá celé dílo jeho i jeho následovníků.

3.1 POČÁTKY SPOLEČNÉHO ŽIVOTA

Dva kněží a pět laiků, které si zakladatel vybral z ústavu pro hluchoněmé, započalo život. Se začátkem školního roku se přihlásilo dvanáct studentů, kteří byli svěřeni rodiči s úmyslem o zajištění dobré výchovy. Bratři poznávají, že to bude namáhavé s neukázněností, a tak malou chutí vážit si všeho, co dostávají. Většina byla nevzdělaná. Jsou tu na místě slova sv. Pavla v listě Korint'ánům: „Pohleďte, bratři, koho si Bůh povolává: Není mezi vámi mnoho moudrých, podle lidského soudu, ani mnoho mocných, ani mnoho urozených; ale co je světu bláznovstvím, to vyvolil Bůh, aby zahanbil moudré, a co je slabé, vyvolil Bůh, aby zahanbil silné.“ (1Kor 1, 26-28). Bůh si je povolal, ne podle síly a krásy, ani důvtipu, ale jak se s ním snažili prožívat svůj život. Vyvolil si nevzdělané, aby zahanbil mocné, kteří více spoléhali na sebe, svůj um a přitom zapomínali, k jakému účelu dar dostali.⁵² Všichni byli formováni v těžce nepřející době, kdy mnohdy předpokládali, že jejich dílo nevydrží a sesype se. Představy, které měli, je v obětech, jež překonávali, vedly v důvěře vstříc Pánu. V čele nestál nováček, ale zkušený vychovatel mládeže Václav Petr. Nevyšlo to tak, jak by si přáli. Objevily se problémy v profánní oblasti s fungováním domu, zajištěním vykonávaných služeb, způsobu života, jak museli navzájem dotvářet a přijímat nabídku pomoci sester⁵³. Dokonce několik dní po nastěhování odešel z azylu první student, dva týdny po něm další. Václav Petr se netají tím, jak mu doopravdy je. Vyzývá k modlitbě. Jiný by si zoufal, ale on se vždy s důvěrou obrací a věří, že i

⁵² Je sedm darů Ducha svatého. Srov. KKC, 1831; srov. Iz 11, 1-2.

⁵³ Zakladatelka sester M. Magdalena sledovala s obavami těžké začátky společného života bratří. Sestry, díky přirozenému nadání a dovednosti, neměly v profánní oblasti vlastní kongregace skoro žádné potíže. Sestry se

těžkosti mají svůj význam, aby člověka více zocelily, učinily ho citlivějším v prostředí, s nímž přichází do styku. „*Zakladateli kongregace pomáhá uprostřed námah nést těžký kříž především pevná důvěra v pravost povolání!*“ Svému bratrovi píše, že „Bůh jistě dá, co je zapotřebí“. Každé nové naráží na odpor, který se mu staví do cesty. Úporné, namáhavé úsilí a odříkávání utváří podobu kongregace. Ale výchovné starosti nebyly jediné, které měl. Hned na počátku stihla dům pohroma. Byl zatopen průjezd velkou povodní a i když opadla voda, zůstala vlhká zeď do výše člověka

Nejvíce Václava Petra rmoutilo, že nemají dosud vlastní kapli.⁵⁴ Bratři chodili každý den na mši svatou do kostela v sirotčinci, teprve nedávno dostavěném. Kostel sirotčince i nemocniční kaple byly nedaleko, na Senovážném náměstí, do něhož Schmerlingova ulice ústila. Víme, jakou velkou útěchou byla pro něj modlitba u svatostánku. Tady milovaný Spasitel mezi nimi nebydlí. Tak se rozhodli, že si kapli zřídí. Zazdili vchod do průjezdu, ústící do dvora, podlahu průjezdu nově vydláždili, opravili důkladně zdi a vzniklou místnost úhledně vymalovali. Sestry sv. Karla Boromejského ze sirotčince jim darovaly oltář, sestry Nejsvětější svátosti baldachýn, monstranci a sochu Panny Marie Lurdské. Později ještě zhotovili všechna paramenta⁵⁵. Odjinud dostali bratři křížovou cestu malovanou na plátně, k níž truhláři zhotovili rámy. Lampu a šest svícnů koupil P. Petr z darů. Když bylo vše uspořádáno a upraveno, biskup M. Říha novou kapli vysvětil – snad to bylo 28. Zářím 1888.⁵⁶

V čase prvních mší sv. se obávali, že kapli v nevyhovujícím stavu budou muset zavřít, poněvadž zdi po velké povodni nestačily dokonale vyschnout. Žádost o schválení stavby však dopadla kladně.⁵⁷

Nyní se snažili získat souhlas k trvalému uchování Nejsvětější svátosti. Žádost se tehdy podávala do Říma, rozhodující bylo ovšem stanovisko diecézního biskupa (biskup M. Říha byl kongregaci bratří a sester nakloněn). O svátku Neposkvrněného

rozhodly bratřím pomoci. P. Petr na jejich pomoc s velkým díkem vzpomíná: „Ony nám pomáhaly ze všech sil a svých možností v zařízení domu, daly nám sestru, jež vyučila našeho kuchaře ve vaření.....“

⁵⁴ Sestry již svou vlastní kapli měly, avšak nedosáhly ještě povolení uchovávat v ní Nejsvětější svátost..

KRATOCHVÍL A. F. *Zavátou stopou*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1992

⁵⁵ Starobylý název pro kněžské roucho

⁵⁶ KRATOCHVÍL A. F., *Zavátou stopou*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1992. str. 157

⁵⁷ „P. Petr opomenul včas podat žádost o stavební povolení. Předložil tedy žádost opožděně a se značnými obavami, poněvadž kaple se mu zdála být dosud vlhká. Zanedlouho se dostavila komise, posoudila stavební práce a jejich kvalitu, stav kaple shledala jako vyhovující a kolaudovala ji“ Tamtéž str. 157

početí Panny Marie (8. Prosince) a po celý oktáv dovolil uchovávat v kapli Nejsvětější svátost. Od tohoto dne, každý den po celý oktáv se bratři shromažďovali ke svátostnému požehnání. Všechny modlitby věnovali na tento úmysl – aby biskup jejich žádosti o trvalé uchovávání Nejsvětější svátosti vyhověl. Ještě před skončením oktávu bratři obdrželi biskupův souhlas, který odměnil jejich touhu mít Spasitele zde přítomného, a vyznamenal důvěru, kterou svěřili Matce Dobré rady, jenž jim milost vyprosila. Sestry a bratři začínali a končili den před svatostánkem. Zde předkládali všechna břemena, touhy, nedostatky, ale i radosti svého života⁵⁸. Stále více a hlouběji poznávali, že v lidském životě je důležité jedno: vztah ke Kristu!

Nová kongregace potřebovala příznivce, kteří ji budou podporovat. Našli se v srdcích zbožných manželů Josefíny a Ferdinanda Chotkových.⁵⁹ Cítili s bídou, která nemilosrdně zasahovala. Pomáhali zmírňovat nepřízeň lidských osudů a bratřím Nejsvětější svátosti poskytli statek ve Volšově na Klatovsku pro dětský útulek. Václav Petr se ocitl na lůžku zmítán obavami, že mu Bůh odepře slavný den slibů. Prosil, aby byl zaopatřen svátostmi. „... Pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší“ – tak se modlíme k Matce Boží a tak se modlil i zakladatel v jeho těžkých chvílích nemoci. Tak se za něj modlili i jeho přátelé, sestry kongregace Nejsvětější svátosti, sestry De Notre Dame... Zakladatel zůstával klidný a důvěřoval, že bude uzdraven natolik, aby mohl pokračovat v započatém díle⁶⁰. Jeho důvěra, i důvěra všech, byla vyslyšena – Matka Boží tomuto knězi pomohla. Od té doby byla „Matka Boží Dobré rady“ v kongregaci zvláště uctívána.⁶¹

3.2 Stanovy kongregace

Rok po založení byl vhodný čas, aby byly sestaveny určité stanovy. Sestry takové stanovy měly a nazývaly se sestrami Nejsvětější Svátosti. Při formulaci stanov a volbě

⁵⁸ P. Petr již jako kaplan v Blovicích povzbuzoval své farníky k adoraci a v semináři zavedl pravidelné adorace. Zbožní manželé Chotkovi, kteří pomáhali dílu Petrovu otvírat prostor ke službě strádajícím a chudým. Patřili mezi největší dobrodince. Musíme vzpomenout také na biskupa M. Říhu. Při koupi domu ve Schmerlingově ulici se zaručil na deset let za kongregaci bratří a podporoval obě kongregace z vlastních prostředků, jak jen mohl. Tamtéž. str. 158-159

⁶⁰ V době nemoci P. Petra spočívaly každodenní záležitosti a všechny starosti na P. Josefu Dolejškovi. Tamtéž. str. 161

⁶¹ Tamtéž

názvu u sester měl velké slovo Václav Petr. Ctihodná Matka byla ve světě jako jeho duchovní sestra, proto byl ve stanovách již duch Václava Petra. Měl na mysli směr stanov, které by se nesly ve znamení vzájemné lásky, jež by je spojila v jednu rodinu, která by měla jediný cíl: uctívat Nejsvětější Svátost a vychovávat mládež, jak odrostlou, tak dospívající.

Pokora⁶² byla vedle lásky jedním ze sloupů kongregace. Václava Klementa Petra provázela již od mládí, když se ji jako sirotek snažil zachovávat – a to se ve svém mládí, musel učit ne jednou. Pokora jej vedla k tomu, aby přijímal, co mu denně přinášela a učil ji chápat své bratry, které vedl k zachování denního řádu. Pýcha u něj neměla místo, ta, jež by vyzdvihovala nadanější a opomínala slabší, ale dával možnost realizace všem. Modlitbu spojoval s prací jako dříve svatý Benedikt. Práce pak byla v chóru povzbuzením pro ty, kteří zápasí s nechtutí a malomyslností. Život řeholního společenství má být proniknut láskou, protože radosti a bolesti se odrážejí v celku, jenž vtahuje bratra, nebo ho spíše vedou k zahořklosti, v níž si sám začne vytvářet obraz o spravedlnosti. Vzájemné vyznání bylo zavedeno ctihodným Otcem, aby pomáhalo bratřím vyloučit a odstranit napětí otevřenosti vůči sobě v postojích i smýšlení, aby výčitka vyslovená s laskavostí neubíjela, ale povzbuzovala ducha. Náš život směřuje k Nejsvětější Svátosti, která v oběti a úctě spojuje lidi každého postavení a národa a vychází na pomoc těm, jenž jsou slabí a nedokáží přemoci síly, které je zotročují. Prostředí, přesycené osvícenstvím a zasažené náboženskou povrchností, nachází ve Václavu Petrovi oddaného služebníka, který výchovou ke společenství hledal cestu k Nejsvětější Svátosti. Své úsilí spojil s eucharistickým apoštolátem, jenž příkladem strhával nové a nové adorátory. Ani jeho výchova mládeže nemůže zůstat nepovšimnuta. Viděl, jak lákavé je pro ni to, co lze dosáhnout levně a rychle, aniž by to stálo sebemenší námahu. Také jak větší úsilí odrazuje, není-li člověk schopen zřít se malé věci, která ho po chvíli omrzí. Vnímал nespokojenost lidského ducha, jenž nemůže najít, co by ho mohlo uspokojit. Se svatým Augustinem poznal, že: „Nepokojné je srdce lidské, dokud nespočine v tobě, Bože“⁶³.

⁶² Mt 18, 1-4. Jak správně usměrnit své náklonnosti - srov. KKC 2545; srov. Lk 6, 20.

⁶³ SV. AUGUSTIN. *Vyznání*, I, 1.

Dosavadní sociální i duchovní zkušenost vede P. Petra k tomu, aby sepsal své stanovy a podle nich učil jednat a žít jiné. Bylo potřeba předložit žádost o státní schválení kongregace císařským úřadům a pražskému místodržitelství. R. 1890 zpracoval jednotný návrh stanov⁶⁴ za obě kongregace. Soupis majetku byl předložen za obě kongregace společně. Zůstává objasnit, zda tuto okolnost znaly sestry. Když se to později dozvěděly, způsobilo to rozruch.

Příznivci kongregace neustávali v intervencích a dne 31. 8. 1891 obdržel biskup M. J. Říha zprávu z Vídně, že kongregace byla císařem povolena. V roce 1895 došlo k rozdělení majetku. Proces schvalování kongregace vyžadoval určitý počet členů a určitou výši jmění žadatele. Ani jednu ani druhou podmínku nemohla kongregace splnit samostatně. Musel podat žádosti společně. Ještě za života zakladatele byly organizační formy podružné. Kongregace sester a bratří dosáhly kanonického schválení. Stanovy sester potvrdil 27. 2. 1933 papež Pius XI. V tento veliký den z veřejného uznání kongregace, kdy se konečně dočkal odstranění překážek, podotýká: „Jen jedna kapka mi tento kalich sladkosti ztrpčuje.“ Předvídal, že jeho okolí nebude ochotno uvěřit dobré vůli při předložení žádosti. Dosvědčuje, že přijímá i tuto kapku, neboť tím více cítí kalich, který se naplnil. Bylo slouženo slavné Te Deum a deset dní poté (v sobotu 12. 9. 1891) přijali roucho v kapli na biskupství v 7.00 hod. čtyři kněží a s nimi dva bratři⁶⁵.

3.3 VZÁJEMNÝ VZTAH KONGREGACE BRATŘÍ A SESTER

Kongregace bratří sdružovala řemeslníky. Václav Petr sám pocházel ze skromných poměrů, a proto se snažil o lepší kvalifikaci dělníků a vychovával učedníky a mladé tovaryše. Jejich práci toužil dát nový smysl. Nepracují jen bratři laici, ale i ti, jenž nejsou členy, ale v klášteře bydlí, mají celé zaopatření a jsou členy velké rodiny. Klášterní mistři jsou pro chlapce dobrodiním, vycházejí s nimi otcovsky, pracuje se

Dne 15. srpna 1888 P. Petr předložil panu biskupovi první rukopis stanov své řehole. V úvodu poznamenává: „Kongregace sestává ze dvou samostatných větví: jedné Bratří a druhé Sester, které žijí v domovech od sebe oddělených s vlastními představenými a dosažení cíle stejné řehole užívají“, by potvrdil kongregaci.

KRATOCHVÍL A.F. *Zavátou stopou*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní vydrří, 1992 str. 123

⁶⁵ P. Václav Petr, nyní řádovým jménem „Klemens“; P. Adolf Bohm, nyní řádovým jménem „Beatus“; P. Josef Dolejšek, nyní řádovým jménem „Benedikt“; P. František Karpíšek, nyní řádovým jménem „Pius“. Z bratrů přijali řeholní roucho: Bartoloměj Homolka, nyní „bratr Blažej“; Vojtěch Litvan, nyní „bratr Vít“. Tamtéž. str.

jim dobře, protože jejich práce se spojuje s modlitbou. Otcové zastávají místo kazatelů na školách, doma vyučují mladé chovance, kteří se stanou jednou členy kongregace. Studenti se věnují zpěvu a při příležitostech hrají divadlo. Studenti - konviktisti, kteří zde bydlí, navštěvují školu a do svého života si mohou odnést něco, co je po celý čas provází. Kdykoliv se objevili opuštění a zanedbaní, vždy byli v prostředí zájmu a pomoci. Kongregace měla útulek u Panny Marie Sněžné. Ve Volšově u Sušice zřídili sirotčinec. Klášterní řemeslníci přispívali k zajištění hmotných potřeb. Otec Václav Petr přijal staré nezuživé bratry. Byl to projev dobročinnosti. Protože pomáhali z křesťanské lásky, nezůstali bez odporu živnostníků, kteří je udali úřadům.

Poslední období jeho krátkého života je poznamenáno břemenem chatrného zdraví. Když je mu trochu líp, snaží se dosáhnout schválení kongregace Svatým stolcem. Ve své představě vidí působení jediné kongregace mezi mládeží bez výhrad. Těžkosti přijímá stejně s důvěrou v pomoc Boží. Před ním se vynořuje myšlenka stavby kostela.

Objevují se různé pohledy na rozdělení kongregace. Ale i přes to, že nebyly spojeny, vždy si pomáhaly a modlily se za sebe navzájem. Jak plynul čas, diferencovalo se i působení obou kongregací. Kongregace sester se věnovala vyučování, výchově a také ošetřování zestárlých lidí. Kongregace bratří se starala o výchovu mládeže, zřizovala internáty. Prvotní úkol zůstal uctívat Nejsvětější svátost oltární, vychovávat mládež dospívající i odrostlou - posvětit sebe, posvětit jiné, je-li to vůle Boží. V roce 1900 poslal Václav Petr návrh stanov a žádal o schválení. Žádost nebyla vyřízena. Když se P. Karpíšek ptá na stav schvalovacího řízení, dostává odpověď, že stanovy nemohou být Svatým stolcem schváleny, protože řehole se stala přísnou.

3.4 ROZVOJ KONGREGACE

Chudoba byla ryzím znamením. Podle ní se poznávali. Václava Petra provázela od dětství. Chudí byli stále kolem něho a chudým přišel zvěstovat radostnou zvěst evangelia. Soucit s druhými mu dává jeho účast na apoštolském působení. Spolehlivá atmosféra duchovní chudoby přesahuje zdi kláštera modlitbami. O výchovu chlapců se starali kněží, pomáhali i někteří bratři jako vychovatelé. Bůh žehnal Petrovu azylu i

kvůli nesnázím, takže shromáždil ve svých domech kolem 200 lidí, převážně chudých, kteří posílali své děti k návštěvě školy i k přípravě na kněžství. Dorost kongregace představovali chlapci ubytovaní odděleně od ostatních v azylu. Kněží kongregace byli ještě mladí, potřebovali vedení. Vše je nedokonalé.⁶⁶ a posvěcování jiných, výchově mladých křesťanů. Úcta k Nejsvětější svátosti a dodržování denního řádu byla společná pro bratry i kněze. Na těchto dvou stupních mohly touhy zakladatele vzkvétat a růst, to bylo pravidlem, jenž se respektovalo. Kdo jednou vstoupil do kongregace a pak z ní odešel, nesměl se již vrátit. Zavřel za sebou dveře a nikdo jiný mu již neotevře. Existovaly i výjimky, které svědčí o zakladatelově velkodušnosti.

V domě bydleli chovanci klášterní a světští odděleně. V prvních letech strhával všechny obyvatele azylu osobní příklad zakladatele. „Skromné podmínky a přísný duch poskytl pro místní noviny materiál, jak se vede studentům v Petrově domě: z chlapců, jenž vychovává Václav Petr, se stávají omezenci, mrzáci a blouznivci“. Nebylo to zcela ideální prostředí. To, že kázeň byla strohá, se nelíbilo chovancům zvyklým na volnost. Ale byli to právě rodiče, kteří svěřili azylu své děti, aby nepodlehly svodům světa, jenž chtěl ukázat, jak volnosti využít. Ti, co nezvládli situaci nebo byli ctihodným Otcem vyloučeni, podávali jednostranné zprávy pro noviny, které všechno zkreslovaly a zveličovaly. Ctihodný Otec těžce nesl různé útočné výpady, které jeho dobře míněné rady zveličovaly. Jedni ho nazývali fanatikem, druzí snílkem. Mnoho obětí patřilo klášterním chovancům, z nichž měl jednou vzejít dorost kongregace. Klášterní studenti se měli připravovat na duchovní povolání, a tedy nesměli být vystavováni zbytečně světskému smýšlení, které je v protikladu k duchovnímu. Metody Otce zakladatele nebyly přehnané. Pozastavujeme se nad odříkáním⁶⁷ v duchovním životě a přitom se nepozastavujeme u odříkání špičkových sportovců. Případá nám to zcela běžné. Není možné se dopracovat k výkonům, aniž bychom něco obětovali. Chlapci se učili pořádku, kázní i zodpovědnosti za sebe a druhé. Otec Václav Petr věděl, že změkčilostí bude velmi těžko moci mít z chovanců lidi, jimž by byla v první řadě láska ke své kongregaci,

⁶⁶ LIPANSKÝ J. P. *Klement Petr, apoštolský kněz, zakladatel kongregace Nejsvětější Svátosti*. Edice Vítězové, Olomouc, 1940, s. 30. Václav Petr celou svou činnost vztahuje k eucharistii a z ní čerpá více milostí pro ty, jenž od něho čekají pomoc.

⁶⁷ Mravní život je Boží kult. Srov. KKC 2031; srov. Řím 12, 1.

kteřá určuje, kde a jak se zachovat k bližním, jež budou čekat od něj pomoc, radu i povzbuzení. Studenti, kteří bydleli odděleně od klášterních studentů, měli volnější program. Mohli chodit na vycházky a nakládat s časem volněji. V duchu působení kongregace byl otevřen klášter celý rok mládeži a dětem v neděli odpoledne. Děti si hrály v zahradě, a v zimě často využívaly místnosti kláštera. Hry vystřídalo vyučování. Kněží vyučovali katechismus, vyprávěli životní příběhy, modlili se a zpívali. Dětská nedělní odpoledne nazvali „Mariánskou zahrádkou“ - shromáždění, které se svěřovalo pod ochranu Panny Marie.

Zatímco ostatní studenti se rozjížděli domů, klášterní studenti prožívali prázdniny v klášteře. Od roku 1895, kdy kongregace bratří převzala duchovní správu mariánského poutního místa u Rychnova nad Malší, trávili prázdniny v tomto krásném prostředí.⁶⁸ Snahou M. Magdalény bylo postarat se o zotavení sester. Našly své místo v katastru Rychnova nad Malší. Úsilí obou kongregací se opět soustředilo na poutním místě ke cti Panny Marie. Atmosféra veřejného českého gymnázia a osvícenecká kritika profesorů nutily Václava Petra poskytnout chlapcům vzdělání v ústavu. Založil vlastní šestitřídní soukromé gymnázium. Jeho absolventi po složení zkoušek směli přestoupit do kněžského semináře. Vyučovali v něm kněží kongregace a představená sester. M. Magdaléna která měla pro tuto práci předpoklady. Postupně se začalo rýsovat úskalí. Týkalo se studentů, kteří nestačili látce a po vystoupení z řádového gymnázia nechtěli v kongregaci zůstat. Jiní se dobře učili, ale neměli povolání ke kněžství a z kláštera odešli, nemohli pak pokračovat na žádném gymnáziu. Z hlediska odborné přípravy byla léta strávená ve škole ztracená, neboť ústavní vysvědčení nemělo veřejnou platnost. Klášterní gymnázium se osvědčilo při doplnění vzdělání řemeslníků, kteří měli povolání ke kněžství. Soukromé gymnázium bylo biskupem na nátlak a odpor veřejnosti uzavřeno a klášterní studenti byli nuceni navštěvovat veřejné gymnázium. Václav Petr vybízel studenty k zakládání kroužků, kde podporoval jejich vlohy a tříbení ducha, jež mnohým napomáhal v kazatelské službě.

⁶⁸ KRATOCHVÍL A:F: *Zavátou stopou*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1992, s. 205.

Studenti trávili prázdniny v Maria Schnee. Nejprve na statku sester, později na faře. Pohodlí však neměli, spali kde se dalo. Z těchto studentů, kteří prošli nepohodlím, vyrostlo později několik znamenitých kněží.

3.5 STAVBA A POSVĚCENÍ KOSTELA PANNY MARIE RŮŽENCOVÉ

Počátky zakladatelova záměru postavit kostel, začínají koupí sousedního pozemku v roce 1897.⁶⁹ Po zakoupení pozemku ohlásil zakladatel svůj záměr – vystavit kostel, a začal shromažďovat dary, almužny a příspěvky, které přicházely ze všech stran. Asi po roce (záznam je z 21. srpna 1898), měli bratři již jedenáct tisíc zlatých a třebaže to nestačilo, touha bratří dostávala konkrétnější podobu⁷⁰. Kostel, který chtěl P. Klement postavit, měl stát 30 000 zlatých. V domě vládla nouze, šetřil se každý groš, aby se mohl věnovat na stavbu nového kostela. Mezi dobrodinci na výstavbu kostela byla i šlechta – přispívala kněžna Schwarzenbergová, i hraběnka Chotková. P. Klement chtěl, aby kostel sloužil sestřím i bratrům a proto požádal, aby se setry nějakým způsobem na financování stavby kostela podílely. Setry přispěli částkou 18 000 zlatých. Stavba kostela pokračovala rychle. Mnoho práce si obstarali bratři sami. Patřila tu řemeslná práce truhlářů na oltářích, kostelních lavicích, kazatelně a na kazetovém stropě. Zajímavé jsou též kovářské práce, jež si bratři vykonali sami. Mřížka, oddělující presbytář od kostelní lodi, byla odstraněna při nové úpravě liturgického prostoru v polovině sedmdesátých let, kdy byl instalován oltář a ambon. Stěny kostela jsou vyzdobeny mnoha obrazy, na nichž pracoval benediktinský frater Pantaleon, kterému pomáhal Josef Čadek. Po smrti Václava Klementa Petra dal jeho nástupce, P. Pius Karpíšek vyzdobit portál velkou mozaikou⁷¹.

⁶⁹ Do té doby měli bratři jen prozatímní kapli vytvořenou v roce 1888 (tedy v roce založení kongregace). Kaple byla vytvořena z průjezdu klášterního domu (je to dnešní kostelní chodba). V ní byl jeden oltář se sochou Panny Marie Lurdské, pak samozřejmě zpovědnice a malé varhany. Tamtéž. str. 156

⁷⁰ V té době se biskup Říha rozhodl sbírat peníze na stavbu nové katedrály, nebo alespoň na důkladnější úpravy již existující katedrály. Ale nedočkal se ani jednoho z těchto svých záměrů. Ze sebraných peněz se po jeho smrti provedla vnitřní úprava katedrály. Ze zbývajících peněz byla financována stavba kostela na Lineckém předměstí. Kostel byl postaven v pseudorománském slohu a zasvěcen byl sv. Janu Nepomuckému. Konsekrován byl v prvních letech světové války – 12. září 1915. Tamtéž. str. 234

⁷¹ Na ní je uprostřed Panna Maria Růžencová, napravo klečí biskup Říha a po levé straně P. Klement Petr, který jí podává zobrazená Růženecký kostel. Pod obrazem je latinský nápis:

„DEO – IN HON. REGINAE. ROSARII – HANC AEDEM EXCITANDAM CURAVIT P. M. CLEMENS PETR. FUNDATOR... CONGREGATIONIS FF. SS. SACRAM. LEONEM XIII. PONT. OPT. MAXIM. FRANCISCO JOSEPHO I. IMPERII REGNIQUE ANNOS L. FELICITER EXPLENTE, MARTINO JOS. EPISC. B. BUDV. ANNO DOMINI MCM.“

Překlad tohoto latinského nápisu, který se nachází nad hlavním vchodem do kostela (je vidět z ulice), zní: „Bohu, k počtě Královny posvátného růžence – o vystavění tohoto kostela se postaral P. M. Klement Petr, zakladatel Kongregace bratří Nejsvětější svátosti. Za Lva XIII., nejdobrotivějšího velekněze, za Františka Josefa I. Císařství a království dovršeného roku padesátého, za Martina Josefa, biskupa českobudějovického. Léta Paně 1900. Tamtéž. str. 321

Dne 7. Října 1900, ve svátek Panny Marie – Královny svatého Růžence, vysvětil po třiceti letech českobudějovický biskup Martin Říha ve své diecézi nový kostel – kostel Panny Marie Růžencové. Slavnostního vysvěcení kostela se účastnilo mnoho věřících a také představitelé místní honorace. V den kongregace obdržel P. Petr mnoho blahopřání. Od kardinála Skrbenského z Prahy, od místopředsedy hraběte Coudenhove, od ministerského předsedy Korbera a od jiných. Posvěcení kostela bylo radostnou slavností v životě P. Petra. P. Klement Petr kázal na slova žalmu 118,24: „Toto je den, který učinil Pán, jásejme a radujme se z něho“. Jeho kázání se, bohužel, nezachovalo. Když P. Petr dokončil své kázání, dodal ještě několik slov: „Nejvíce se snad raduji já, jenž jsem se domníval, že se tohoto okamžiku nedočkám. Matka Boží mi vyprosila tu milost a já se dočkal“. Poté se všichni společně pomodlili růžencem, zpívanou Loretánskou litanii a pobožnost ukončilo slavnostní požehnání.

Kostel je zdoben malbami z tzv. beuronské umělecké školy. Nabízí se otázka, jak k tomuto uměleckému slohu P. Petr přišel. V tomto stylu byl v Praze kostel, vybudovaný počátkem devadesátých let beuronskými benediktinkami, zasvěcen sv. Gabrielovi. Možná P. Petr sám navštívil a viděl tento kostel v jeho nádheře a nechal se jím inspirovat. Zdá se, že existuje nějaké spojení, jež ovšem nemůžeme doložit, mezi zakladatelem kongregace bratří Nesjvětější svátosti a beuronskými benediktinky, neboť P. Petr jim svěřil vypracování projektu kostela a návrhu jeho vnitřní výzdoby⁷².

Nový kostel se prázdnil jen pomalu, lidé se neradi loučili. I když mnohé nebylo dokončeno, nestačili se vynadávat. V nově vysvěceném kostele se od prvních dní scházelo mnoho lidí. Ráno se sloužily mše svaté, odpoledne bývala společná modlitba růžence, zakončená požehnáním. Řeholníci se tu modlili církevní hodinky (breviář) a mnozí přicházeli, aby se potěšili z každé maličkosti v kostele. O prvních nedělích

⁷² Beuron je malou osadou na horním toku Dunaje. Její jméno je spojeno jednak s oživením benediktinských mnišských ideálů, jednak s novým uměleckým směrem. Roku 1863 vznikl v Beuronu pokus o založení benediktinského opatství, neboť na počátku 19. stol. neexistoval v Německu ani jeden benediktinský klášter. Pokus se na krátkou dobu zdařil, ale již v roce 1875 bylo beuronské benediktinské opatství v rámci takzvaného „kulturního boje“ opět zrušeno. Beuronští mniši ze zrušeného kláštera se uchýlili do Emauzského kláštera v Praze. Když odezněl kulturní boj v Německu, vrátili se v Praze usedlí mniši do Beuronu. V Beuronském klášteře vznikla škola, původně určená pro klášterní dorost a jeho výchovu, ve které se kromě obvyklých předmětů kladl velký důraz na chórový zpěv. Brzo nato vznikl v Beuronu nový umělecký směr, tzv. „Beuronský umělecký styl“. Vyznačuje se tím, že představuje sakrální umění na starokřesťanském, povýtce byzantském základě. Významnou českou památkou beuronského stylu je bývalé opatství a kostel, zasvěcený svatému Gabrielu v Praze na Smíchově. Tamtéž. str. 325

kázal velkému počtu věřících otec Klement Petr a ve svých kázáních popisoval smysl nástěnných maleb, jejich hlubokou symboliku. Lidé sledovali kázání s velkým zájmem. P. Petr dospěl ve svém výkladu až k hlavnímu oltáři a sotva tři měsíce před smrtí se vyznal z radosti i starosti, aby ho lidé chápali: „Vytýkali mi, že jsem zbytečně na výzdobu kostela vysázel hromadu zlatých. Můj Bože, kdybych mohl, celý svět bych tu kolem tebe shromáždil. Dal jsem, co jsem měl. Až budu opět mít, dám víc!“. Pracoval, jako by měl žít věčně. Kostel byl opravdu bohatě vyzdoben a malby obsahovaly mnoho symbolů.

Ukončení výstavby kostela ale nezbavilo generálního superiora kongregace hospodářských starostí. Radost z dokonání díla ulehčila mnohou chvíli; a život kongregace pokračoval s velkou intenzitou dále.

3.6 Václav Klement Petr jako duchovní vůdce a zpovědník

„P.. Petr si také získával stále větší oblibu jako zpovědník a duchovní vůdce. Duchovně vedl nejenom ty, kteří za ním mohli přijít do zpovědnice, ale jeho dochovaná bohatá korespondence dosvědčuje i jeho oblíbenost u mnoha dalších, kteří se s ním setkávali v rádcích dopisů a i takto se u něj snažili nalézt duchovní radu.

V knize "Václav Klement Petr. Nástin života podle pramenů, sebraných jeho přáteli" je k tomuto jeho charismatu duchovního vůdce a rádce poznamenáno: "Pro P. Petra bylo určitou výhodou, že neměl v mládí duchovního rádce. Přesněji řečeno, uměl tuto nevýhodu obrátit ve svůj duchovní zisk. Prošel hned všemi stupni, které vedou k Bohu: vlažnou vírou, vedoucí k pochybnostem a v určitém úseku jeho života i k nevěře. Životní rány a zklamání, ve kterých neměl opravdového přítele a rádce, i odpor ke svému kněžskému povolání. V době, kdy se měl rozhodnout pro své povolání, chtěl být dobrým katolíkem, ale ne knězem. A že byl člověkem opravdovým, stal se knězem výborným. Jistě to byla milost Boží. (...) P. Petr na základě těchto zkušeností velmi

dobře rozuměl vedení duší."⁷³ Snad se dá toto hodnocení připustit jako možné, zvážíme-li, že se svým strýcem P. Matějem Petrem měl v mládí více rozdílného než společného. Ale s pokorou a poslušností, které byly hlavní charakteristikou osobnosti P. Petra to již tak nesouzní. S duchovním vedením se musel nutně setkat přinejmenším za svých studií v semináři a pak se mu dozajista podvoloval jako kaplan, podřízený svému faráři v mnoha pastoračních věcech, které úzce souvisení s duchovním životem jednotlivce. Ve své službě vicerektora, kterou přijal v poslušnosti k "svému pastýři"⁷⁴, se projevoval jako zkušený pedagog, který to co požaduje od druhých nejdříve praktikuje sám. Přesto nelze popřít, že ty nejtěžší duchovní boje neřešil v životě P. Petra žádný duchovní vůdce předepsáním cesty jak z nich ven, ale jak se dozvídáme ze stránek deníku, musel je vybojovat sám a sám nalézt tu správnou cestu, která by mu přinesla dostatečný duchovní užitek.

Jedním z jeho "duchovních synů" jak jej sám v dopise nazývá byl i dr. Rudolf Horský. Tento veřejně činný kněz, který se „po vydání encykliky "Rerum novarum" (Lev XIII. 1891) pod jejím vlivem silně angažoval v oblasti sociologie a politiky"⁷⁵, byl ve svém povolání opakem tiché a nenápadné práce P. Klementa. Přesto u P. Klementa nalézá pomoc a radu právě pro svou politikou činnost a hlavně pro svůj duchovní život, který se stal pojením života kněze a křesťanského politika.

Kdy a kde se Dr. Horský seznámil s P. Petrem z dochovaných archiválií není patrné. Víme pouze o jejich korespondenci a z ní je patrné, že se zakládá na vzájemném bližším příležitostném setkávání.

"(..)Vaše řeči t. j. dny, kdy je promluvíte znamenám si do kalendáře, budu se za Vás modlit. Přijedete-li z Plzně, potěšíte mne velice. Hled'te ale vždy více na sebe a povinnosti své než na mne. (...)"

⁷³ CHLEST A.J.CFSS: *Václav Klement Petr. Nástin života podle pramenů, sebraných jeho přáteli.* Carpinenteria, California, USA, 1968; s. 95.

⁷⁴ Zde se nám dochovala odpověď dr. Šimanka, ze dne 19. 12. 1882, na dopis P. Klementa. Dr. Šimanko radí P. Klementovi, aby na dotaz, zda chce místo vicerektora přijmout, odpovědě: "... bezvšeho ano. Neboť pak půjdete za hlasem svého pastýře, který Vás volá." Tamtéž

⁷⁵ Alois F. Kratochvíl : *Zavátou stopou – život a dílo P. Petra.* Vydalo Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 1992; s. 241.

"(...) Při minulém psaní napadla mi myšlenka, když již jsem ho zalepoval, abych Vám nabídl k pokojné práci pokojík malý v našem klášteře, kdež byste zaopatření měl zdarma, byl byste doma a mohl se dokonale věnovat svým pracem literárním. (...)"

Dr. P. Rudolf Horský

„Z klášterního ticha řídil P. Petr osud muže, který usměrňoval myšlenky tisíců lidí v tehdejší rozbouřené době. Byl to rázný, nebojácný pracovník a tím nebojácnější, čím více věděl, že za ním stojí s modlitbami zbožný, pokorný a moudrý kněz.“ - tak charakterizoval vztah těchto dvou mužů redaktor samizdatu „P. Klement Václav Petr“.⁷⁶

A. F. Kratochvíl v poznámkách své knihy „Zavátou stopou – život a dílo P. Petra“⁷⁷ cituje „Stručný bohovědný slovník (Praha 1930), kde se mimo jiné o Rudolfovi Horském dovídáme:

nar. 23.9.1852 v Kejích u Prahy. Studoval na akd. gymn. a od r. 1872 v Pražském semináři. 16.7.1876 byl vysvěcen na kněze a působil na několika místech ve středních Čechách jako kaplan. R. 1888 dosáhl doktorátu teologie a stal s farářem u sv. Matěje v Šárce. Studium filozofie byl přiveden k poznání, že je nutno bojovat proti bludným heslům liberalismu a materialismu, proti marxismu. Byl vzácně nadán a obdařen bystrozrakem. 1894 spolu s Žižkou a Jirouškem založil stranu křesťansko-sociální, stanovil její program a byl jejím předsedou až do roku 1912. Octl se v plném víru politického života, často s nasazením vlastního života vytrval a vítězil příslovečným sarkasmem. R. 1907 vstoupil do vídeňské říšské rady jako poslanec za okres Náchod, stal se předsedou katolických poslanců. R.1911 ztratil mandát, protože se při nových volbách všechny české strany soustředily proti křesťanskosociální straně. Nebyl dobrým organizátorem. V nové republice zůstával mimo politický život, načas se odmlčel, ale později obhajoval katolické Slováky a stal se nesmiřitelným odpůrcem lidové politiky, kterou zastupoval msgre. Šrámek. S politickou činností souvisí i žurnalistická činnost. Byl předsedou literárního družstva „Vlast“ (1889), byl

⁷⁶ Z tohoto samizdatu vytvořeného pro vnitřní potřeby kongregace vycházel P. A. J. Chlest CFSsS při redakci knihy „Václav Klement Petr. Nástin života podle pramenů, sebraných jeho přáteli.“, kterou vydal na své náklady v Carpinenteria, California, USA, 1968.

⁷⁷KRATOCHVÍL A:F. *Zavátou stopou* Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 1992; s. 322n.

činný v redakci „Dělnických novin“ (1891) a psal do nich i po změně v „Naše listy“ až do r. 1911, kdy z družstva „Vlast“ odešel. „Čechu“ zůstal věrný až do smrti, napsav několik hodin před svým skoncem poslední článek do jeho vánočního čísla. Články Horského byly v jistém smyslu politickou abecedou. Jimi vychovával a do sociální otázky uváděl ty, kteří mu později prokázali málo vděku za tak velkou práci.

Roku 1901 byl jmenován čestným konzistorním radou, 1905 vikářem Libockým, 1919 čestným konzistorním radou konzistoře Pražské, 1923 papežským komořím. Vyznamenán 1906 záslužným křížem „pro Ecclesia et Pontifice“.

Zemřel 23. Prosince 1926 po krátké chorobě na rozednu plic.

V. P. Václav Klement Petr byl duchovním vůdcem a rádcem dr. P. Rudolfa Horského:

a) *Denní řád:*

Pokorný P. Petr nedává za příklad v duchovním životě život svůj, ale přesto je na jeho radách patrné jak jsou jím samým prožité a vyzkoušené. Hned v prvním dopise, který se nám dochoval, důrazně upravuje denní řád svého svěřence. Jeho slova jsou rozhodná a pevná. Avšak nejsou rozkazem pána otroku, ale radou duchovního vůdce, která se musí přijmout svobodně a pokorně.

L. J. M.

„Vážený Příteli!

Nejdříve Váš pořádek upravíme s pomocí Boží. Meditace jest základ duchovního života. Kdo nerozjímá, duchovně nežije. Proto bych rád učinil tu změnu ve Vašem pořádku, abyste Matutinum, po obyčeji jiných kněží, anticipoval a 1/2 h. co Vám zbude ráno obětujte sv. rozjímání. Jakmile jste se oblékl, modlete se Veni SS. Spiritus a mějte hned 1/2 h. rozjímání (třeba od Stixe české neb poradte se se svým zpovědníkem: dobrá rozjímání jsou vzácná). Pak B. ochranu Tvou...Anděle Boží a ostatní jak píšete, takže za 2 h. jste hotov. Matutinum recitujte pokud možno v 5 h. odp., leda by něco do toho přišlo.

Hory a růženec říkejte opět mezi dnem. Stane-li se, že byste k růženci pro velikou

práci se nedostal, můžete ho aspoň 1 desátkem vynahradit, ale i to ať je jen zřídka. Kompletář a večerní modlitbu jak o tom píšete večer. Matutinum modlete se, když jste od čtení již unaven a duch touží po něčem vyšším, v zahradě pokud možno. Pak zas tiše můžete se vrátiti k potřebné práci.

Po večerní modlitbě nezapomeňte přečíst si body k zítřejšímu rozjímání. Večere v 1/2 7, i spaní v 1/2 9 h. je dobré.

Vstávati v 1/2 6 je dobře. Nešpory pokud možno berte, jak od společného oběda odejdete a si od star. pořádku odpočínáte. Budete-li vždy v 1/2 6 vstávat, možná, že po ranní modlitbě a přípravě ke mši sv., ještě nějakou horu se pomodlíte. Zpovídáte-li, nebo zaspíte-li, nebo pro jakoukoliv příčinu jestli co v denním pořádku zanedbáte nenahraďte to krom breviáře, ale ihned v dalším tiše pokračujte.

Ostatně plňte vše v sv. svobodě horlivě t. j. ne bez příčiny po, a opět ne otrocky t. j. z vážné příčiny to přerušiv, se znepokojovati. Kdyby ještě něčeho třeba bylo, napište mi. (...) Jen zachovejte si sv. pokoru, víte, že na tom všechno mé naučení záleží. Buďte si vědom, že nejsme nic, zhola nic, ba méně než nic, poněvadž to nic aspoň Boha neurazilo."

Vás do ochrany Matičky nebeské poroučí

Váš upřímný

Budějovice 23/6 1894.

M. Clement Petr:“

V těchto radách se odráží hluboká zkušenost člověka, který nejenom, že žije životem řeholníka a kněze, ale dokáže reflektovat potřeby veřejně činného politika.

P. Petr také ví a chápe jak je náročný život člověka angažujícího se ve veřejném životě: "Cyklus kázání sociálních ač doufám, že bude ke cti a chvále Boží jen s milostí a pomocí Boží dokončete a až budete hotov vraťte se pět do obyčejného svého pořádku. Může se taková výjimka učinit, leč ať není mnohokrát do roka t. j. aby nebylo více výjimek než pravidla. Také mám starost o Vaše zdraví." O jak podstatnou výjimku jde a nakolik program "sociálních kázání" ovlivňoval denní řád P. Horského není z dochované korespondence zřejmé, přesto pocítujeme jemnost, ale zároveň i důslednost duchovního vedení P. Petra, který sám měl mnoho zkušeností s narušováním denního řádu mnoha povinnostmi které nesl na svých ramenou jako

Generální představený mladé kongregace: „My máme svaté stanovy a přece i zde musí být pro jednotlivce výjimka.“

O pochopení pro které měl pro práci P. Horského P. Petr svědčí i jeho ochota k rychlým a pružným změnám v jeho denním řádu pokud již neodpovídá potřebám každodenního života: "Že jste vypadl z obyčejného pořádku pro množství práce nedivím se, i spaní Vám rád popřávám 9 – 10 h., vidím totiž, že přepjetí nervů na něž trpíte potřebuje tohoto odpočinku. Proto bude dobře pak-li opravíme Váš dosavadní pořádek, mohl byste mi ho příležitostně zaslat a své poznámky opět přičinit, co a jak Vám dělá obtíže a já bych prosil Pána Boha, bych Vám ho podle svaté jeho vůle opravil. Nemilujte mnoho dlouho trvající nepořádek, a chytání každé chvílky jak píšete, unavuje velice ducha a Vás je ještě třeba více let pro Pána svého pracovat."

b) Pokora, poslušnost a hledání vůle boží v povolání "politika"

V dopisů poznáváme jak moc si P. Petr vážil povolání, ve kterém lze mnoho vykonat pro "obecné blaho". On svou práci vykonával nenápadně a mnohdy nepoznám, P. Horský byl na výsluní politické scény své doby. Přesto u obou nacházíme bezmeznou poslušnost boží vůli a statečnost jít za naplněním tohoto cíle až do posledního dechu. A když se jí P. Horskému nedostávalo, byl to P. Petr, který jej ve svých dopisech vyzýval k vytrvalosti na jeho cestě: "

L. J. M. Maria Sněžná 18 23/8 95.

Vážený Příteli!

Psaní i lístek Váš jsem obdržel a potěšil jsem se velice. Vaše zprávy vůbec všechny jsou útěchyplné. Kéž Vám Pán Bůh sílu dá v tomto nadlidském boji. Rád bych Vás přece jen viděl uvolněného od duchovní zprávy t. j. kdybyste dostal od Jeho Excelence nějaké třeba skrovné místečko s menšími povinnostmi při nichž byste volněji tyto druhé povinnosti zastati mohl. Obávám se, že by toto veliké namáhání Vaše síly před časem zlomiti mohlo. Pište mi co o tom soudíte.

Vaše výbojná kuráž mne těší, jen při ní nezapomeňte na sv. pokoru a ponižujte se v duchu pře každou věcí a líbejte nohy Páně. (...)"

„(...) Proti strachu vzbuzováním velké důvěry v Boha a svaté statečnosti, hledět všechno překonat, vždyť jsme Páně a Pán nás nedá. Ať žijeme, Bohu žijeme, ať umíráme, Bohu umíráme, Boží jsme. Tuto důvěru často vzbuzujeme, zvláště, když se ozývá nedůvěra a bázeň. Nebát se! Když je Bůh s námi, kdo proti nám? Obava, zda žijí v milosti Boží nebo jeho nemilosti, je nemoudrá, neboť to neví nikdo. Proč bych tedy zkoumal, co sám Bůh ve své nekonečné moudrosti skryl? Ať jsme v milosti nebo ne, Boží jsme a jemu všechny síly zasvětime, Říkejme, že Ho chceme věčně milovat, kdybychom i zavržení byli. (...)“

Kde bral P. Petr odvalu a důvěru, že je schopen hledat vůli boží? Zase jen v Bohu:

"To dvojí musí nás pak v činech našich provázet:

a) úplná nedůvěra v sebe a přesvědčení, že jsme bez Pána Jidášové, jež by Ho ihned zradili;

b) veliká skálopevná důvěra v Boha, která tak pevná jest, že kdyby nám někdo řekl: "vezmi tuto horu na sebe a přeneš ji na bedrech svých a Bůh bude s tebou". Pak bez bázně ji uchytíme a na ramena si vložíme. "Dejte mi bod pevný na nebi a já vyzvednu celý svět, zvolal jistý pohanský učenec, jenže ten ho nalézt nemohl, ale my ho máme v Bohu svém, a proto celý svět, třeba-li bude k nebi vyzdvihnem.

O Pane můj, (zvolejte často) velebí Tebe duše má, a zplesal duch můj v Bohu Spasiteli mém!

Jděte pohotově po této cestě, stoupejte cestou vzhůru bez bázně a když vám bude někdy těžko, obraťte se ke mně, já s milostí Boží, ale se sv. přísností, povím Vám vždy pravdu, již Vy také vždy rád uposlechnete. (...)”

c) *Mše svatá, modlitba a svátost smíření*

Jak si P. Petr vážil oběti mše sv. a modlitby a jaký k nim měl vztah je patrné z jeho výtky vůči P. Horskému: "Bůh Vás uchovej i jen myšlenky pro literaturu ba pro cokoliv na světě vynechat Mši sv.. Víte kdo je tam? - A pak dobře mně porozumíte. Já aspoň dokud budu moci nevynechám ji nikdy, ba prosím Pána, bych ještě v den smrti

své ji sloužit mohl. Věřte mi, jak velice ctím Vaše literární podniky, přece jedinou Mši sv. daleko cením, neboť tato přinese více požehnání světu, nebi i očistci než ta neučenější kniha. To platí též o modlitbě brevíře. - Já vím, že nebudete se horšit, že zde jsem přísný a nepovolný a vím též, že rád a to až do smrti své - vůli tuto mou a ne mou, ale vůli Páně - zachovávat budete." Znovu tedy poznáváme, že P. Petr nechtěl od svého svěřence nic, co by sám neuvedl nejdříve v praxi. Přesto jej stále vyzýval k následování jeho příkladu, i když tohoto se nikdy nedovolával. Nepovažoval se za nejvyššího vůdce a organizátora života P. Horského, ale jak sám v dopisech dosvědčuje, pouze za prostředníka vůle Boží.

"Nezapomeňte při všech prácech svých nikdy na brevír a Mši sv. a to s dobrou přípravou a nikdy při těchto výkonech nespěchejte. Jsou to 2 Andělové Strážní Vaší duše."

Zřejmě při změně bydliště a pastoračního působení byl nucen P. Horský změnit svého zpovědníka. P. Petr mu při vyhledávání nového umožnil pocítit, co je to vydat se do rukou božích. Po tiché modlitbě přiklekl P. Horský na "rozkaz" P. Klementa k obsazené zpovědnici a zpovědník, který tam zpovídal se stal právě "jeho zpovědníkem".

Ani v praktikování svátosti smíření nedával P. Petr svému svěřenci možnost sejít ze započaté cesty "duchovního růstu": "Ale při vši své práci nezapomeňte nikdy na duši svou. Nikdy nevynechte brevír, nikdy leda v nemoci Mši sv., nikdy sv. zpověď."

Pravidelnost považoval P. Petr za základní kámen duchovního života: "Ve sv. Zpovědi zůstaňte při 14 denní, leda bych později jinak ustanovil."

"Sv. Zpověď konejte pokud možno vždy v určený čas - pořádek je nade všechno. Modlete se jak Vám to jde, hlavně srdce své často pozvedejte k Pánu a hlavu svou kladte na mateřský klín Panny Marie."

Cesta na kterou se P. Horský vydal pod vedením P. Petra nebyla jistě z těch snadných. Přesto z dochované korespondence víme, že na ní vytrvali oba, dokud je smrt P. Petra nerozloučila; "při tomto pozemském putování".

Tato krátká cesta společnou korespondencí P. Václava Klementa Petra a dr. P. Rudolfa Horského nám umožnila nahlédnout do spirituálního vedení, které

neuplatňoval P. Petr jen na P. Horského, ale především a v první řadě na sebe.

Sám byl v první řadě ten, kdo se plně oddával vůli boží a ji se snažil celý život hledat.

Pravopis jeho dopisů jsem ponechal tak, jak jej užíval sám a při všech problémech se čtením rukopisu jsem se od něj snažil neuchýlit, i když se v mnohém odlišuje od toho dnešního.

Vzhledem k doposud malé prezentaci díla P. Petra jsem poskytl více prostoru slovům samého P. Petra jak se nám dochovala v jeho písemné pozůstalosti a vzpomínkách jeho současníků. Tyto dokumenty nebyli doposud ve svém rozsahu publikovány⁷⁸.

3.7 POSLEDNÍCH 48 HODIN ŽIVOTA VÁCLAVA PETRA

„Kdy, kde a jaká bude chvíle, jež na mne čeká“? Ptal se nemocný řeholník, jehož provázela od mládí tuberkulóza. Skoro třicet let musel překonávat dny a noci, které ho svíraly. Generální představená přispěchala na pomoc, když bratři zavolali, aby se z lásky ujala služby nemocnému knězi. O svém kříži napsal, že rozum se bouří, kříž nelze unést. Jedině trpělivost pomáhá, že kříž je od Boha. Kolik je třeba přijmout toho, aby se důvěra vydala za pravdu, která se nedá koupit ani přizpůsobit, jak vyhovuje lidskému mínění. Ošetřující lékař se netajil svou bezmocí, když naznačoval, že lidské umění je u konce. M. Magdaléna mu sloužila dál, jakoby prožila náznak toho umírání, které se dotýkalo této statečné ženy. Síly Václava Petra mizí a s tím se spojilo i rozloučení se světem. Při svém odchodu prosí všechny, kterým ublížil, o odpuštění. Zdůrazňuje svou lásku k spolubratřím, že mohl s nimi být v blízkosti: „Slibte, že zůstanete věrní povolání jehož se vám dostalo a chcete být dokonalými řeholníky“.⁷⁹ S pocitem jejich oddanosti je ochoten opustit je, vědom si slova, které věrně slibu dodrží. Pak každého požehnal s monstrancí, kterou mu bratři na jeho požádání donesly.

⁷⁸ Z archivu Kongregace Bratří Nejsvětější Svátosti byli použity tyto dokumenty: a) korespondence

b) deník, který si vedl mezi lety 1877 až 1889.

c) samizdat, vytvořený pro vnitřní potřeby kongregace „P. Klement Václav Petr“.

Setkává se s M. Magdalénou. Ona se stala utěšitelkou v posledních zápoleních se smrtí, která se nezadržitelně blížila. Když přišla představená, modlil se k Matce o pomoc. Nevzpomíná své pokrevné příbuzné, ale rozhlíží se po tvářích těch, kteří ho obklopovali. Ti byli jeho otci, matkami, jeho rodinou. Když mu nabízeli morfiové kapky, odmítá je, chce umřít při vědomí své poslední chvíle. Když mu přinesli monstranci, vztáhl po ní své ruce a přitiskl ke svému tělu, jakoby spatřil Krista. Neděle 17. února 1901 se chýlila ke konci. Zde ležel ten, který shromažďoval družinu, aby naposledy na ně pohlédl, jak je opouští. Mrtvý byl obklopen lidmi, kteří si chtěli něco vzít na památku po zemřelém. Sám se omlouvá, že zanechává řeholi v posledních hodinách. Řehole pro něj tolik znamenala, že vyzývá přítomné, aby ji zachovali pro budoucí léta. Václav Petr byl pohřben 21. února 1901 na hřbitově v Mladém. Doprovázejí ho chovanci ze všech ústavů. Pohřeb generálního představeného Kongregace bratří Nejsvětější svátosti se konal za mohutné účasti. Kdo nevěřil, jak obrovský vliv na tyto široké lidové vrstvy vykonal, mohl se přesvědčit z davů lidí, jež doprovázeli jeho tělesnou schránku. Nechyběli hodnostáři duchovní ani světští, kteří si cenili jeho dílo, jak pro dobro, jež dávalo těm, kteří se ocitali v krizích, tak napomáhalo duchovnímu povznesení a obrození těch, kteří vše brali povrchně, jak doba určovala a vzdávali se toho, co se církev snažila přizvukovat věky.

3.8 DUCHOVNÍ ODKAZ VÁCLAVA KLEMENTA PETRA

Václav Petr od mládí o sobě pochybuje. Nezná nezdravé sebevědomí, ale nepřestává si připomínat své chyby. Jistě míra nejistoty, pokud se nepřehluší, v každém pochybujícím člověku, přivolává nadpřirozenou pomoc. Václav Petr ji očekává na vlastní nedostatečnou sílu. V modlitbě si připomíná své poklesky, v modlitbě zápasí o povolání. Po matčině smrti je mu útěchou a povzbuzením, když vidí, jak Pán jedná k jeho prospěchu a přináší uspokojení. Láskou k eucharistii se účastní přítomné oběti a ve spojení s Ním dokáže přetvářet. Život ve farnosti bude poznán podle úcty, která se pojí k Nejsvětější svátosti. Se svou láskou, která byla v životě Václava Petra na prvním místě připodobněna v eucharistii, loučí se ve své smrti, když ji naposledy ještě objímá, aby se s Ní již v nové podobě setkal a zanechává ji bratřím,

⁷⁹ CLEST, A. J., *Václav Klement Petr. Nástin života podle pramenů sebraných jeho přáteli*. Carpenteria, California, U. S. A. 1968, s. 112.

kteří svému slibu zůstanou věrní. Setkání s Kristem v Nejsvětější svátosti vede táhnoucí nití zbožného křesťana od prvního svatého přijímání a má být v neustálém přijímání nejen svátostně ale i v jednotlivých údech. Svátostného Spasitele máme ve svatostánku, který nás k sobě volá, aby nás občerstvil, povzbudil a mohl nám předat to, co nám schází, abychom mohli zaplnit prázdnotu a nehledali nic mimo Něj. Přichází Kristus, aby ukázal cestu, obohatil náš život a ve chvíli ticha řekl, co máme dělat. Panna Maria provázela Václava Petra již od dětství v nemoci. Když přišel o maminku, musel snášet otcův chlad. po jeho novém brzkém sňatku osaměl. Obrací svůj pohled celým svým srdcem k Marii jejíž pomoci se dovolával. A volání bylo vždy vyslyšeno. Matka své děti neopustila, ale stále se za ně přimlouvá. Víme, jak často nemoc vyřadila Václava Petra z obvyklého života a přinesla mu nejednou hlubokou skleslost. Postoj důvěry je tomuto mladému muži jistě darovaný. Máme vždy prosit, aby se nám dostalo trpělivosti ve všech zkouškách, které přijdou a abychom smýšleli skromně a pokorně.

Pokorným se člověk nerodí, ale musí se k ní dopracovat. Neznamená to ústupnost a poníženost. Velkou pokoru, která mu pomáhala překonávat rozdílnost v názorech, projevil P. Petr i k zakladatelce kongregace sester Nejsvětější svátosti. Pokora se objevovala po zkouškách neúspěchu, nezdaru, učila ho přijímat to, co přinášel život. Pokora mu nebyla prázdným slovem. Jeho vzorem byla Panna Maria - služebnice Páně, matka Církve a ochránkyně kongregace. Ještě dříve, než poznal svou krutou nemoc, setkal se s chudobou. I když doma neměli hojnost, přece se nikdy nesetkával s nedostatkem. Naučil se ji znát v semináři, ctít ji začal v příbytcích chudých za svého kaplanování, kde chápal bídu jako nespravedlnost sobectví bohatých. Když byl řeholníkem, poznal chudobu. Neměl nic vlastního, tehdy se chudoba stala ctností. Mnohé přátelské styky s bohatými kontrastují s danou situací. Podobal se svatému Janu Boskovi, který omlouval své styky s bohatými tím, že umožnil boháčům dělat skutky milosrdenství. Láska k chudobě ho naučila spoléhat se na pomoc shůry. Zná množství proseb o pomoc, jimž se dostalo vyslyšení. Věděl, že sám přivolá pomoc, když bude štědrý a milosrdný. Tak často a hojně poskytoval almužnu. Učil bratry zachovávat řád a usilovat o něj, protože je to druhá půlka plic z které dýchá život

kongregace.

Poslušnosti se učil od malička. Nesl s natrpkle usměvavou tváří neúspěch uskutečňování svých představ u budoucích seminaristů. Podařilo se mu naplnit azyl, výuku ve vlastním gymnáziu, která se rozvíjela, musel na nařízení biskupa odmítnout. Václav Petr přijal biskupovo nařízení bez odmluv. Poslušnost byla jeho vítězstvím tam, kde se učil překonávat sám sebe a i přes překážky jít za svým cílem. Kongregace bratří dosáhla úspěchu mezi prostými věřícími. Přicházejí nejen chudí, ale i měšťané, protože nacházejí ve slovech a v příkladném životě řeholníků podněty i cíl pro svůj život. Nedostává se jim levné útěchy. Setkání s klášterním společenstvím se jim stává posilou, vede je k duchovní dokonalosti, poskytuje útěchu, v těžkostech obklopuje krásou ctnosti. Citová vroucnost činí Petra, člověka poznamenaného nezhojitelnou nemocí, snadno zranitelným. Trpí často zdánlivými maličkostmi, stravuje se každým slovem, gestem a častými výčitkami. Jeho citová vroucnost je plná obdivu ke každému kvítku, skloní se nad každým trpícím a raduje se z radosti druhého. Kdo chová v srdci lásku k Bohu, kdo povznáší mysl k Bohu, nosí poklad ve svém srdci. Tomu slunce nezapadá, ten v bohatství, bídě, nemoci i na smrtelném lůžku je šťasten a spokojen.

3.9 DUCHOVNÍ ZÁŠTITA VÁCLAVA PETRA

Václav Klement Petr sice odešel mladý, avšak dílo, které zanechal, se rozrostlo. Zanechal za sebou bratry, kteří ani nevěděli, jak bude jejich kongregace prospívat, když ztratili toho, jenž by měl svou myšlenku rozvinout. Kdybychom měli popsat plavbu nesebného člunu kongregace jenž se vydává na širé moře, mohly bychom zachytit, že ji neopustil ale dál se za ni přimlouvá. Přimlouval se za své následovatele a pokračovatele, aby se v řeholní rodině neustále obraceli k přimlůvě Panny Marie, kterou si sám vyvolil a do ochrany kongregace postavil. Neopomínali s každou věcí přistupovat před Svátostného Pána, aby je ve všech zkouškách provázel a dal jim z nesebná čerpat k růstu, který tak potřebují, aby co načerpají, mohli nabídnout, ať strádajícím nebo zklamáním. I pronásledovatelům, posměvačům a hanobitelům by měly dát najevo, co znamená milosrdenství a odpuštění před konfrontací, ke které se

lidé rádi uchylují, jež chtějí prosadit svou pravdu navzdory okolnosti, která mluví jinak než silou a využíváním všeho, čím by mohli jednostranně vplývat na veřejnost. V duchu pravdy a lásky je vede cestou, kterou se učí svého bližního milovat, aby mohl co nejdříve poznat své nedostatky a mohl mu nabídnout rady a zkušenosti, jak si má počínat, aby neztratil vlastní tvář.

Na poli duchovním rostl zástup těch, kteří svůj život zasvětili starostlivosti o mládež. Vždyť co by bylo z mládeže, kdyby se opomínala a zanedbávala. S mládeží dospívající i odrostlou měl zakladatel a jeho následovníci své plány, pomáhal i dělnické třídě, jež stála na okraji společnosti a usiloval, aby dokázal, že i k těmto učedníkům mistra je třeba přistupovat lidštěji a ve svých zřízených dílnách je kromě práce polidštěné vedl v křesťanském duchu, aby mohly jednou jako dělníci svědčit v prostředí, kde se budou setkávat s lidmi, kteří vyznávají jiné hodnoty svou láskou k pravdivosti a čestnosti. Proč se mají věnovat mládeži? Je to také úkolem všech, kteří po něm přijdou a převezmou vesla. Mládež se vychovává již od útlých let a Václav Klement Petr pomalými krůčky otevírá na neděli brány kláštera dětem. V dětech bude semínko, které se do nich vloží, růst, aby se pak mohli bratři v alumnátě Nejsvětější Svátosti připravovat na život. Jedni přišli z domova, aby se nechali formovat ke svému duchovnímu povolání, které by rozmnožovalo řady přestárých bratří, kteří hledají mladou krev, jež by pozvedala a podněcovala k obětem sebezapření a pocitu dobrého z dobře vykonané práce. Jiné poslali na výchovu rodiče, aby v tomto světě dokázaly vzdorovat tomu, co svět podsouvá, aby vtáhl do svých doupat lehkomyšlností a žádostivostí, které v období osvícenství potřebuje lidi zbožné a věrohodné, jenž budou svědčit o tom co přijali a stanou se dobrým základem pro své rodiny, které jednou založí a budou k eucharistickému Kristu přivádět své vnuky, které svým příkladem budou nastaveni tváří Boží, kterou doma představují role otce a matky. Pomoc potřebují všichni, hlavně ti, kteří vyrůstali bez náboženských základů. Příčiny tu bývají různé jak člověk odpadá od Boha a co ho od něj vzdaluje. Mnohé jsou z větších předsudků jednostrannosti pokrouceným obrazem, který jim byl vnucen a vede je, aby se vyprostily a pro to, co nepoznají, odvrhli smysl toho, co do nich vložil Bůh. Co námahy musí vynaložit kněz, aby uzdravil duše a těm vážněji postiženým poskytl dost času k zvládnutí cesty, kterou nastoupili. Obracejme se na něj ve všech potřebách.

a to nejen v těch, které zakladatel svěřil kongregaci. Smíme se na něj obracet v každých potřebách a starostech každodenního života s důvěrou, protože účinnost jeho přímluvy se projevila v těžce zkoušeném čase pronásledování Církve.

4 POSVĚTIT SEBE A POSVĚTIT DRUHÉ – PETRINSKÁ SPIRITUALITA DRUHÉ GENERACE

Při našem společném zamyšlení nad eucharistickou spiritualitou musíme nutně udělat jeden krok a sice ujasnit si, co rozumíme pod slovem „spiritualita“. Otevřeme-li slovník spirituality, nalezneme zde, po výkladu o sémantice slova spiritualita a o dějinách tohoto pojmu, definici spirituality, kterou autoři přejímají od G. Moiolio. Ten ji formuluje následovně: „Spiritualita je životní syntéza celého Kristova tajemství vytvořená pod vlivem Ducha svatého tak, že uspořádává jeho jednotlivé prvky kolem konkrétního stavebního principu, jenž pak charakterizuje jeho celkový projev“.

Budeme-li tedy hovořit o spiritualitě, budeme rozumět konkrétní, praktický způsob života, který je harmonicky uspořádán. „Tato životní syntéza se týká celého obsahu Kristova tajemství, jak nám je zprostředkovává zjevení. Každá konkrétní spiritualita musí obsahovat jenom právě to, co je ve shodě s křesťanskou naukou a zároveň všechno, co k ní podstatně náleží“. Jakékoli konkrétní spiritualitě (v našem případě eucharistické) musí být rozuměno jako „cílevědomému působení Ducha svatého“. V případě té které řeholní rodiny či hnutí, jde vždy o konkrétní charisma, tedy o zvláštní dar Ducha svatého, jako odpovědi na aktuální potřeby církevního společenství. „My nejsme s to prožívat celé bohatství Kristova tajemství najednou. Proto si vybíráme určité aspekty Jeho tajemství a kolem něj, jako kolem ústředního bodu uspořádáváme ostatní prvky tak, aby se postupně vytvořil obraz celého Krista, ovšem viditelného z určité perspektivy, jež je dána volbou stavebního principu“.

Chci se na konci této práce zamýšlet nad konkrétní spiritualitou, totiž eucharistickou. Oním stavebním principem, či aspektem Kristova tajemství je tedy eucharistie. O skutečnosti eucharistie se dá psát mnoho a na samotnou eucharistii lze pohlížet z mnoha úhlů pohledů. To však musíme dělat s vědomím, že ten kdo umí a může o eucharistii poutavě mluvit či psát, kdo zná všechny teologické pohledy na tuto svátost, ten ji může rozumět jen velmi málo. Naproti tomu ten, kdo dovede před tímto tajemstvím v němém úžasu padnout na kolena, mlčet a vnímat Boží lásku, může mít to velké poznání eucharistie. Bůh je někdy plný paradoxů. Václav Petr znal eucharistii z dlouhých hodin adorace a

z rozhovorů se svátostným Spasitelem⁸⁰.

4.1 ŽÍT Z DUCHA EUCHARISTIE

Pokaždé, když se Václav Klement Petr obrací ke svým bratřím, ukazuje jim, jak je důležité se posvěcovat, aby mohli být příkladem svědectví pro okolí. Všechny jejich tužby se mají obracet k Pánu, jenž přebývá v Nejsvětější Svátosti, odkud čerpají svoji posilu pro každodenní námahy, s nimiž se setkávají při řešení svých prvních těžkostí a zároveň nabývají nové zkušenosti, se kterými se mohou podělit. Když se jejich život pojí na Krista, stává se nezbytným prostředkem milosti. Ježíš Kristus ustanovil Nejsvětější Svátost oltární, aby z ní učinil ohnisko oběti a apoštolátu. Jako se vykoupení soustřeďuje kolem Kalvárie, tak prýští všechny milosti z Nejsvětější Svátosti. Hlasatel evangelia, který nežije z Ježíše svátostného, vládne jen svým slovem, jež nedovede vykupovat, protože pochází ze srdce, které není napojeno Spasitelovou krví. Jistě měl Ježíš hluboký úmysl, když při Poslední večeři vyložil důvěrně a jasně, že činnost bez vnitřního života je marná⁸¹. Poukazuje však, jakou cenu má činnost apoštola. Bůh koná skrze něho velké věci. Tělem Kristovým jsme se stali bohy⁸². Eucharistie je živá památka utrpení, která zdokonaluje lásku, rozněcuje Božský oheň, hrozí-li uhasnout, a učí na Kalvárii chápat utrpení a pokoru. Nezáří-li z apoštolského pracovníka svátostný život, probouzí jen chvilkové nadšení. Výsledek činnosti se téměř vždy shoduje se stupněm eucharistického života. Známkou našeho života je, zda dovedu vzbudit žízeň po časté účasti u stolu Páně. Ptejme se proč spolky a instituce neobrodily společnost. A kolik slov již bylo vysloveno před množstvím lidí, kteří navštěvují mši svatou, ale vidíme, že se v jejich blízkosti nic nemění k lepšímu. Lidé přicházejí a odcházejí a svůj dvojaký život považují za normu, která se ujala. Všechna ta setkání postrádala vnitřní život založený na eucharistii. Kněží mají ve svém životě zpřítomňovat Krista a svědčit o jeho lásce k nám lidem. Jejich život má hlásat Krista. „Kněží jsou povoláni k pokračování přítomnosti Krista, jediného velekněze, následováním jeho životního stylu a

⁸⁰ Archiv Kongregace bratří Nejsv. svátosti, složka P. Kadaník – zápisky (netříděné) „Chléb, který hlad po Bohu tiší i posiluje“, aneb malé zamyšlení nad eucharistickou spiritualitou.

⁸¹ Srov. Jan 15, 4.

⁸² CHAUTARD, J. B. *Duše veškerého apoštolátu*. Vydáno nákladem Sester Neposkvrněného početí Panny Marie, Přerov 1947, s. 165.

průzračným svědectvím svého života ve stádcí jim svěřeném. Kněží jsou v církvi a pro církev svátostným zpřítomněním Krista, Hlavy a Pastýře, ohlašují s plnou mocí jeho slova, opakují jeho spásonosná gesta odpuštění, především ve svátostech křtu, smíření a Eucharistie; pečují láskyplně až do úplného sebeobětování o své stádce, které shromažďují v jednotě a vedou k Otci skrze Krista v Duchu svatém“⁸³.

Na tomto místě bych rád uvedl příspěvek P. Kadaníka.⁸⁴ Jsou to jeho poznámky a zároveň jakýsi náčrt jeho konkrétního chápání eucharistické spirituality a hlavně jeho osobního způsobu života z ducha eucharistie.

Po celý svůj život jsem meditoval o nejsvětějším tajemství víry, o Nesjvětější svátosti, abych vyzpytoval, jaký životní program ukládá mně i nám všem. Ale teprve poslední léta, plná požehnaných zkoušek soustředila tato rozjímání v uzavřený celek. Uvádím jej, abych si znovu připomenul podivuhodné cesty, jimiž mne Pán při tom vedl, abych se tak zanítil k trvalé vděčnosti k němu. Eucharistický program mého života se rozprádá ve čtverém směru: po stránce dogmatické, morální, liturgické a apoštolátní.

Co je Nejsvětější svátost? Je to zpřítomnění vykupitelské oběti Páně pod svátostnými způsoby na oltáři. Zpřítomnění, nikoli obnovování, protože co se nemění, to není třeba obnovovat. Ani ne opakování, protože co trvá nekonečně, k tomu není možno už nic přidávat. A chceme-li přesto ponechat ono slovo z Tridentina „obnovovat“, pak jen ve smyslu, v jakém je vykládá encyklika „*Mediator Dei*“, totiž: oběť Kristova se obnovuje právě tím, že se zpřítomňuje. Jest jen jediná oběť Kristova – oběť kříže a ta se při mši svaté zpřítomňuje. Je to oběť krvavá, ovšem způsob jejího zpřítomnění je nekrvavý. Důkaz, že je tu zpřítomňování, vyplývá ze slov Kristových při poslední večeři, jak je uvádí sv. Lukáš: „Toto je tělo mé, které se za vás vydává; Krev, která se za vás vylévá“. Avšak tehdy, když tak Pán mluvil, jeho tělo se ještě nevydávalo, jeho krev se ještě nevylévala. To se mělo stát teprve v Getsemane a pak hlavně až zítra, na Velký pátek. Je tedy patrné, že Spasitel ono vylévání jeho Krve a vydávání jeho

⁸³ JAN PAVEL II. *Patores dabo vobis*: O výchově kněží v současných podmínkách, Zvon, Praha 1993, str. 31

⁸⁴ P. Antonín Jan Kadaník. byl čtvrtým generálním představeným Kongregace v letech 1942-1969

Těla z pátku zpřítomnil, jaksi přisunul na čtvrtek. A podobně lze říci, že zpřítomňuje svoji oběť z Golgoty před 19_{st} lety do naší doby, kdy kněz koná konsekraci. Avšak Kristus nás nevykoupil jenom krvavě a na Kalvárii, i když hlavně tam. Nýbrž: *každý* jeho skutek a *celý* jeho život má vykupitelský ráz. Jeho narození, jeho skrytý i veřejný život, jeho zázraky i učení, všecko to bylo k naší spáse a nic nebylo, než pro nás. Toto *všecko* tedy tvoří jeho vykupitelské dílo a toto všecko, *celý* jeho vykupitelský život, se zpřítomňuje na oltáři: jeho početí, jeho narození, jeho modlitby, posty, slova, divy, a vše až do posledního vzdechu na kříži. Přesněji řečeno: zpřítomňují se zde obětiplné prožitky toho všeho.

Každý člověk je totiž výslednicí všeho, co v životě prožil. Každý z nás, je následek svého narození, své výchovy, svých nemocí, svého vzdělání, stáří; ze všeho toho v nás něco zůstává a když se někde zpřítomníme, totiž, když někam přijdeme, nemůžeme přijít jinak, než-li s prožitky toho všeho. A tak i Svátostný Kristus Pán. Naskytují se tři důležité otázky: *Čím se vykupitelská oběť Páně zpřítomňuje? Jak je tu v každé fázi přítomna? Proč to tak musí být?*

1. *Čím se zpřítomňuje oběť Kristova?*

Zpřítomňuje se tím, že se zpřítomňuje nositel této oběti – Kristus Pán. Láska se přece nemůže zpřítomnit bez osoby, která miluje. Utrpení se nemůže zpřítomnit bez toho, kdo trpí. Život se nezpřítomní bez toho, kdo tím životem žije. Jakmile se tedy Kristus Pán objeví na oltáři, je zde spolu s ním i všechno to, co pro nás vykonal.

2. *Jak je tu Spasitel přítomen a jak je přítomna jeho oběť?* Na to odpovídá Tridentinum: *vere, realiter, substantiliter.*

(Tyto pojmy používá Tridentický koncil (1545-1563) ve své nauce o přepodstatnění – transsubstanciaci. Ve středověku se vyostřila otázka symbolu a skutečnosti: buď je Kristus opravdu a skutečně přítomen, nebo pouze symbolicky. Tak se symbol a skutečnost staly protiklady. Byly učiněny dva návrhy řešení v podobě tzv. *kafarnaitické interpretaci* a *symbolistické interpretaci*⁸⁵. Řešení viděl koncil na pozadí ve středověku objevené aristotelské

⁸⁵ **Kafarnaistická interpretace:** zdůrazňuje příliš jednotu symbolu a skutečnosti, takže je vzbuzován dojem, jakoby obojí bylo plně identické. „Kafarnaitickým“ se toto mylné chápání nazývá po vzoru Ježíšovi řeči o chlebu v Janově evangeliu. Ježíšova slova: „A chléb, který já dám je mé tělo...“ (Jan

filozofie: *transsubstanciace*. Podstata chleba a vína je proměněna, případy chleba a vína zůstávají. Tak Tridentýský koncil formuluje: „Skrze konsekraci chleba a vína, se uskutečňuje proměnění celé substance chleba v substance těla Krista, našeho Pána a celé substance vína v substance jeho krve. Toto proměnění nazývá svatá katolická církev výstižně (*convenienter*) a ve vlastním smyslu (*proprie*) předpodstatnění – *transsubstantiatio*. Po konsekraci je Kristus jako pravý Bůh a člověk opravdu (*vere*), skutečně (*realiter*) a podstatně (*substantialiter*) pod způsobou každé z obou smyslových věcí obsažen“. Výrazem „podstatně“ je míněna přítomnosti Ježíše Krista co se týče podstaty, nikoli jeho přítomnost prostorově-věcná. Tato řeč o podstatě tedy vylučuje jak kafarnaitickou, tak i symbolistickou interpretaci⁸⁶).

Vraťme se zpátky k slovům P. Kadaníka. *Vere*, *realiter*, *substantialiter*.

Vere, tj. opravdu. Tak, že o tom nemůže být pochyby. Ať si to umím představit, nebo ne; ať tomu věřím, nebo ne. On je tu skutečně přítomen.

Realiter, tj. je tu to, čemu se říká „res Sacramenti“. A to je živé tělo, živá Krev Páně, čili živý Kristus Pán se vším, co je jeho. Tedy nikoli jen obraz, symbol, náznak, nýbrž On sám, osobně.

Substantialiter, tj. buď tu jsou akcidenty Těla Páně zázračně změněny „ad modum substantiae“; nebo to znamená: „non accidentaliter“ a v tom případě jsou akcidenty vůbec zrušeny. Tím by byl dán rozdíl života Páně ve Svátosti a života Páně v Písmě svatém. Písmo svaté nám podává život Páně akcidentálně, tj. všechny události kolem, pastýře, anděly, zástupy, katy, zemětřesení při smrti Kristově, ale jeho samého Písmo neobsahuje. Nejsvětější svátost naopak neobsahuje tyto okolnosti, ale zato jeho samého podstatně. Na otázku „jak“ se

6,51b), byla židy rozuměna v doslovném překladu. Důsledkem toho bylo: nikdo si více nedovolil požívat Hostii, neboť nechtěl kousat Krista.

Symbolistická interpretace: rozlišuje zase symbol od skutečnosti natolik, že se se zdá jakoby jedno s druhým nemělo co dělat. Důsledkem takového chápání bylo: věřilo se, že chléb a víno jsou „obrazem“ (*figura*) a „podobností“ (*similitudo*) pro Kristovo tělo a krev, ale nikoliv jeho pravé tělo a pravá krev. Co je přítomno symbolicky, nemůže být přítomno objektivně reálně. „U PRAMENE“ Archiv kongregace Bratří Nesjvětější svátosti

⁸⁶ Učení o transsubstanciaci ale bylo pocíťováno pouze jako podmíněčně napomáhající. Tak došlo koncem padesátých let, pod vlivem fenomenologie a existenciální filozofie, k prudké debatě o pojem „transsubstanciace“. Holanští teologové, jako např. Piet Schoonenberg, nebo Eduard Schillebeeckx navrhuji hovořit o tzv. „transsignifikaci“ a „transfinalizaci“. Za tímto jejich návrhem můžeme vidět

zpřítomňuje oběť Páně ve Svátosti, je nejlépe odpovědět: neproniknutelným-Božím tajemstvím. A jen ten, komu tyto rozumové pomůcky napomáhají k hlubší a radostnější víře, může jich s prospěchem použít.

3. *Proč se Spasitel zpřítomňuje se svým dílem ve Svátosti?*

Otázka se klade proto, že by se mohlo zdát, když nás Kristus jednou vykoupil a zasloužil nám poklad milostí, že by nám stačilo ke spáse čerpat jen z tohoto pokladu, ale on sám, že by tu být nemusel. Asi tak, jako když otec nashromáždí dostatečné jmění pro své děti; mohou z tohoto jmění žít a otce už nebudou potřebovat. Avšak u díla Kristova by to nestačilo. Proč ne? Protože k spásnému účinku tohoto díla, na rozdíl od uvedeného otcova jmění, je nezbytné ještě naše přičinění. Tak je, za prvé, třeba *přiklonit srdce* k tomuto dílu Kristovu; zaujmout k němu kladný postoj a to co nejsrdечnějši. Lze se kladně postavit ke Kristovu učení, k Písmu svatému atd., i když bychom Pána ve svátosti neměli. Ale oč opravdověji a plněji se mohu pro něho rozhodnout, mám-li ho tu skutečně před sebou! Za druhé, a to ještě více, je k spáse třeba *spojit se* s prostředky Kristovy spásy. Neboť s čím se nespojíme, to nám nic neposlouží. Spasitel chce, aby naše spojení s ním a s jeho dílem bylo co nejtěsnější. Takové je však možné jen s tím, co je přítomné. Proto musí být přítomen ve svátosti. A protože vykoupil všechny a chce se spojovat se všemi, proto musí také dát příležitost všem. Neboť např. při jeho narození jen málo lidem bylo dáno, aby se mu poklonili. Rovněž jen málo lidí ho vidělo umírat. Ale On se narodil pro všechny a zemřel pro všechny. Nuže, aby všichni mohli k němu, proto pro všechny lidi a časy zůstává ve svátosti. Spasitel si přeje spojovat se s námi co nejdokonaleji. A nejdokonaleji se s námi spojuje ve svatém přijímání. Neboť tam se spojuje nejen náš rozum s jeho rozumem, nejen naše vůle s jeho vůlí, naše city s jeho city, ale i naše tělo s jeho tělem a náš život s jeho životem. Tak bychom mohli skoro říci, že proto vlastně přišel na svět, aby se mohl s námi spojovat ve svatém přijímání. Přišel přece, aby nás opět spojil s Bohem. Ve svatém přijímání uskutečňuje s námi spojení, nad něž těsnějšího na tomto světě není. Ze své strany nám nabízí všecko. Ze strany naší bude to spojení tím plodnější, čím bude připravenější, A poněvadž svatým

přesvědčení, že novověké představy pro porozumění pojmu „substance“ nejsou totožné s těmi doby scholastické a tridentského koncilu. Tamtéž

přijímáním se dokonává naše účast ve slavení Eucharistie, ve mši svaté a mši-svatou budeme obětovat tím plněji, čím lépe se na ni připravíme, musíme říci, že tím dokonaleji se ve svatém přijímání spojíme s Bohem, čím dokonalejší bude naše příprava ke mši svaté. Nejen ta nejbližší, ale hlavně ta vzdálenější, zabírající všechn náš čas od jednoho přijímání ke druhému⁸⁷.

Jako způsob vzdálené přípravy k svatému přijímání, k mému osobnímu spojení s Kristem, uvádí a rozjímá P. Kadaník o eucharistických ctnostech. Tyto ctnosti jsou způsobem mé přípravy ke svatému přijímání, ale jsou zároveň i „vnějším odrazem“ mého života ze spojení s Kristem. P. Kadaník charakterizuje, co je to eucharistická ctnost: „je to kterákoli křesťanská ctnost, ať božská, nebo mravní, která má v Nejsvětější svátosti svůj vzor, anebo svou *pohnutku*“. Uvádí příklad:

„Vzor“: Zachovávám-li tichost k urážkám proto, že i Pán ve svátosti ji tak vždycky zachovává, může se tato ctnost tichosti nazvat eucharistickou, *protože* ji konám po příkladu eucharistického Pána.

„Pohnutka“: Modlím-li se, abych Spasiteli ve svátosti dal nějakou náhradu za nevšímavost lidí, může se moje modlitba nazvat eucharistickou, *neboť* ji konám, *abych* ho usmířil a odškodnil.

P. Kadaník pak dělí eucharistické ctnosti (které můžeme zároveň chápat i jako odraz života z ducha eucharistie) po stránce: morální; liturgické a apoštolátní. (Jako třetí zmiňované ctnosti, totiž apoštolátní, budeme rozebírat v další kapitole, která pojednává o eucharistickém apoštolátu). Každá skupina má jednu základní ctnost, z níž ostatní vyrůstají a základní ctnost první skupiny je zároveň základní ctností všech eucharistických ctností ve všech třech skupinách.

Po stránce morální jsou to ctnosti, jichž stavem neboli zevnějškem se Pán Ježíš ve Svátosti zahalil a my, když je konáme, stáváme se mu podobnými. On zde nekoná těch ctností tak, jak je máme konat my, nebo jak je konal ve svém smrtelném životě. Už ho to nestojí tu námahu, jak ho stály tenkrát, např. v Getsemane. Ale zachoval si i zde ve Svátosti zevnější projev, zevní stav těchto ctností, takže je tu můžeme vidět a následovat. A když to činíme, je zřejmé, že se

⁸⁷ Tamtéž

mu v nich připodobňujeme. A nyní: která je základní ctnost v této první skupině, že je hlavou všech ostatních ctností, které z ní vyplývají? Je to duch oběti. Kristus je tu přítomný jako ten, kdo se obětoval a obětuje. Co je to oběť? Je to něco, nač mám právo, co mi právem náleží a čeho se já dobrovolně zříkám ve prospěch druhého. On přinesl nejdokonalejší oběť. Proč nejdokonalejší? Podal ji jako Bohočlověk a proto má jeho oběť nekonečnou cenu. Ale nejen to. Je to oběť i jinak nad pomyslení ohromná. Zaujímá celý jeho život, od prvního okamžiku v lůně Matčině až k poslednímu vzdechu na kříži. Kristus má-li tělo, má je pro nás; má-li v těle krev, má ji pro nás; má-li přátele a svou matku, zřekne se jich pro nás; má-li čest, obětuje ji pro nás. Mohl vykoupit svět jedinou kapkou své krve, ale on vylil kapku poslední. Smrt Páně je tedy jedinečná, jeho obětavost Otci jedinečná, jeho láska k nám je jedinečná. Nikdy neměl lidský čin takový dosah, jako Ježíšova zcela dobrovolná oddanost na kříži. Každá oběť, kterou my křesťané přinášíme, splývá s obětí Kristovou, i když to nevyjádříme výslovným úmyslem. Proč? Protože s Kristem tvoříme jedno mystické tělo. A tak naše oběti čerpají z Kristovy oběti sílu a hodnotu a zároveň ji stále doplňují. A tuto úžasnou oběť celého mystického těla Kristova, doplňovanou obětmi mučedníků, vyznavačů, panen, tu přináší kněz na oltáři zároveň se vším křesťanstvem. Jaká je to majestátní oběť! Tážeme-li se tedy, co je křesťanství, musíme odpovědět: je to spojení s obětí Kristovou!

Další morální eucharistickou ctností je *poslušnost*. Je to vlastně oběť vlastní vůle, vlastního úsudku, od něhož upouštíme kvůli představenému. Kristus Pán byl poslušný až k smrti na kříži; on nepřišel, aby splnil vůli svou, ale vůli toho, který ho poslal. Jak se ukazuje jeho poslušnost ve Svátosti? Především na knězi. Na jeho konsekrační slova činí ten největší zázrak – proměnu chleba a vína ve svou podstatu. A nehledí na to, je-li to kněz svatý nebo zločinec, nebo odpadlík. Jednou se zavázal ho poslouchat, tak ho poslouchá a to okamžitě a vždycky. Poslušnost je důležitá ctnost. Máme poslouchat nejen představené, na jejichž volbu jsme nemohli mít vliv, jako jsou rodiče, vrchnost světská nebo duchovní, ale máme být poslušní i takových, které jsme si vyvolili jako je zpovědník, duchovní vůdce a nejen těch, kteří stojí nad námi, ale i těch, kteří jsou nám rovni nebo stojí pod námi, jako poslouchá Ježíš všech.

Čistota. Ježíš vedl na zemi čistý život. I na to se dovolával: „Kdo z vás mne může vinit z hříchu?“. Kdy je láska čistá? Když má za cíl jen dobro milovaného a ne sebe. Spasitel žádá a může přijmout jen to nejryzejší; jenom to, co je možná nejvíc očištěné od lidské svévole. Tomuto rozumí i církev. Proto dala tolik předpisů o Nejsvětější svátosti, aby omezila co nejvíce lidskou zvůli. Tak dala předpisy jaký má být chléb, a jaké víno ke konsekraci; kdo smí konsekrovat a kterými slovy; kde je nutno Svátost uchovávat; jak ji přijímat; jak ji uctívat a tak podobně. Jak musí být ryzí a bezvadné vše, co mu chceme věnovat!

Chudoba. Spasitel byl vždycky chudý. V jeslích, v životě. Jak „dosvědčuje“ tuto ctnost ve svatostánku? Bývá zde sice ve zlaté monstranci, v ciboriu, v nádheře oltáře, kostela i bohoslužby, ale on sám tím nezbohatne. Přijímá sice od nás všecku tuto nádheru, ne že by to potřeboval, ale že je to prospěšné nám, že to dělá radost nám, když mu můžeme něco dát. Ale on sám tím nezískává.

V Mistrově škole jsou ještě tři ctnosti, které můžeme „zařadit“ do této kategorie morálních eucharistických ctností. Jsou to: *tichost, pokora a trpělivost*. Dvě první doporučuje sám Spasitel, když říká: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem“. Třetí pak je jejich dovršením.

Druhou skupinou eucharistických ctností, jsou *ctnosti po stránce liturgické*. Potřebujeme je, když se máme se Spasitelem stýkat: v adoraci, ve mši svaté, ve svatém přijímání, krátce – v liturgii. Jejich základem je láska k obětujícímu se Srdci Páně na oltáři. Neboť jaká je bohoslužba bez lásky? Lásku ale nutně předchází víra a naděje, obě eucharistické. Tedy tři božské ctnosti, bez nichž není pravé bohoslužby. Víra tu žádá opravdu mnoho. Sv. Tomáš praví, že Nejsvětější svátost je kompendium všech zázraků. Uvěřím-li tomu, získávám nesmírně mnoho. Kdo totiž věří v Nejsvětější svátost, věří i v Boha Otce, neboť ve Svátosti je jeho Syn; ten věří i v Ducha svatého, neboť ten vychází z Otce a tohoto jeho Syna; ten věří i církev, neboť On ji založil; věří v odpuštění hříchů, neboť On je sjednal; věří v život věčný, neboť On tu zůstává, aby nám jej zajistil a učinil nás šťastným. Krátce: kdo věří v Nejsvětější Svátost, ten má víru i ve všechny ostatní pravdy Boží. Proto také přivedeme-li někoho k víře v tuto Svátost, ten je vlastně zachráněn. Jaká je naše víra, taková bude i naše eucharistická *naděje a láska*.

Následují čtyři další ctnosti, které tvoří všecko naší vlastní bohoslužbu. Nejen svátostnou, ale i mimosvátostnou. Tyto ctnosti nemohou být jiné, než čtyři úmysly, na něž koná svou bohoslužebnou oběť Spasitel. Jsou to: klanění, nebo-li chvála; díky, nebo-li vděčnost; smír, nebo-li kajícnost; prosby, nebo-li zbožnost. Jsou vlastně rozvinutím víry, naděje a lásky. Když si totiž s vírou uvědomím, že je Pán ve Svátosti, jsem nutkán ho chválit a klanět se mu. Z naděje na to mnohé, co mi slibuje, vzniká ochota prosit ho o dary. Kdo v nic nedoufá, ten se nemodlí. A bude-li někdo chtít poznat bezpečně, jak Pána Boha miluje, ať zkoumá, jak mu je vděčný a co koná na smír. To jsou neklamné známky nezištné lásky. Všecky tyto ctnosti jsou široké, všestranné, mají zabírat všechny mohutnosti člověka i jeho všechen čas, právě tak, jak je to vidět u Ježíše.

Modlitba je takřka jazykem eucharistických ctností. Jí dáváme ponejvíce najevo ochotu k oběti, k poslušnosti, k chudobě. Ve formě modlitby vyjadřujeme svou víru, naději i lásku. Modlitbou se Bohu klaníme, jemu děkujeme, usmířujeme ho i prosíme. Modlitba může vyjádřit lítost i být duchovním svatým přijímáním. Modlitbou možno nahradit skoro všecko, ale ji samu nelze nahradit ničím. To má vědět především eucharistická duše⁸⁸.

4.2 EUCHARISTICKÝ APOŠTOLÁT

Po boku diecézního kněžství v prvních staletích byli řády, jejichž kajícnost vedla k tomu, že pohanský svět přijal křesťanství. V novější době vzniká množství společností a kongregací, jejichž úkolem je přispívat všeobecnému dobru hmotnému i mravnímu. Ti z kongregací, kteří se postavily proti neduhům, byli zejména eucharističtí apoštolové, kteří se celou svou činností obraceli k eucharistii.⁸⁹ V ní nacházeli odpověď a sílu pro své jednání. Inspirováni Ježíšovým příkladem, chtěli se dávat tak, jak on se dává přijímat.

⁸⁸ Tamtéž

⁸⁹ CASTELLAMARE, A. *Eucharistická duše*. Velehrad, nakladatelství dobré knihy, Olomouc 1942, s. 171.

Vraťme se nyní k P. Kadaníkovi. Třetí skupinou eucharistických ctností⁹⁰ tvoří ctnosti apoštolátní. „Jsou to ctnosti nutné k získávání a k eucharistickému vedení bližních, čili ctnosti eucharistického apoštolátu“.

Jako hlavní ctnost je tu vlastně jen jedna a to láska k bližnímu, ovšem nikoli láska k bližnímu vůbec, nýbrž zase bliženecká láska eucharistická. tj. zdůvodněná příkladem Páně ve Svátosti a přivádějící k němu. Apoštolátem tu nemyslíme ale jen snahu získat někoho pro eucharistický život, nýbrž i všemožnou a stálou pomoc, aby v tomto životě mohl prospívat a uměl jej budít a podporovat u jiných. A poněvadž milost eucharistického života buduje na přirozenosti, proto jsme zaměřovali všechnu svou činnost a sílu k tomu, abychom sloužili druhým. Nejen v duchovních potřebách, ale i ve hmotných, jak to činil Kristus. Tady je tedy praktické vyústění všech eucharistických ctností. Proto jsme je konali, abychom byli cele pro druhé. Proto duch oběti, proto naše poslušnost, chudoba, trpělivost, bohoslužba, aby z ní měli co nejvíce i naši bližní. Předním úsekem naší snahy byli kněží. Proč? Protože ty si Pán vyvolil, aby skrze jejich ruce se zpřítomňoval ve své eucharistické oběti. Proto se láska k Svátostnému Pánu ukazuje zvláště neklamně láskou ke kněžím a péčí o ně. Aby byli v duchovním životě na úrovni, aby měli k své činnosti vedení, prostředky, pomůcky.

Jiným úsekem eucharistického apoštolátu byli bohoslovci a kněžský dorost vůbec. Odtud naše snaha, aby tento dorost opravdu byl, aby ho bylo dost, aby se budila a vyžívala povolání. Proto jsme jim umožňovali studium a výchovu ve zvláštních domech, hledali jsme příznivce a opatrovali zajištění.

Dále to byli ministranti. Proč? Oni stojí nejbližně knězi při eucharistické oběti. Muselo nám tedy ležet na srdci, aby byli dobře vedeni, organizováni i zkoušeni. Aby uměli nejen dobře sloužit, ale aby jejich nitro důstojně souhlasilo s jejich krásným úkolem.

⁹⁰ První skupinou eucharistických ctností jsou ctnosti po stránce morální, pak jsou ctnosti po stránce liturgické a třetí skupinu tvoří ctnosti po stránce apoštolátní. Tuto skupinu ctností jsem neuváděl s předcházejícími dvěma, ale uvádím ji teď, protože korespondují s naší kapitolou.

Pak tu byli kostelníci, varhaníci, kostelní zpěváci a vůbec všichni ti, kdo nějak přispívají k bohoslužbě. Tedy i řemeslníci a chrámoví umělci. Má-li být jejich služba eucharisticky uvědomělá, potřebují výchovu a školení.

Nejen ministranti byli předmětem naší péče, ale i děti vůbec. Proč? Protože mají podle přání svatého otce přistupovat co nejdříve a často k svatému přijímání a při mši svaté u oltáře stojí před ostatními. Odtud naše katechizování dětí ve škole i v besídkách a péče o jejich zábavu a o jejich tělesný a duchovní zdárný vývoj a všestranný prospěch.

Nejen děti, ale i dospělí mají právo i povinnost být na mši svaté a u stolu Páně, proto jsme se i jim museli věnovat. A z nich někteří zasloužili naší pomoci přede všemi ostatními, jako např. rodiče. Vždyť ti jsou povoláni, aby u svých dětí kladli základy eucharistického života. Proto naše starost o rodiny.

Protože se budoucí rodiče rekrutují z mládeže, proto jsme museli zaměřovat svou činnost i k výchově dospívajících lidí, aby z nich mohli být dobří vychovatelé a podle tohoto smýšlení aby se i pro manželství hledali.

Nebyli to však jen věřící, na něž se vztahovala naše činnost. Byli to i jinověrci, bludaři, nevěřící i pohané. Ti jsou přece také povoláni k službě svátostného Spasitele a při tom to mají velmi těžké. Zachce-li se vlažnému katolíku jít na mši svatou, může jít kdykoliv. Ale nekatolík k tomu musí být dlouho vyučován a cvičen. Kdo tedy má k spáse cestu obtížnější, tomu je nutno pomoci přede všemi, kteří jsou v této věci šťastnější.

Dále to byli nemocní a umírající. Proč? Protože jim má být Svátost posilou v nemoci a pokrmem na cestu do věčnosti.

Koho mám ještě jmenovat? Duše v očistci. Neboť těm, jak víme, oběť mše svaté prospívá nejvíce.

Při tom jsem ještě neuvedl celé skupiny lidí, kteří všichni mají právo na eucharistické vedení, jako jsou učitelé, profesori, lékaři, právníci, umělci, spisovatelé, filmaři a vůbec všichni, kteří mohou mít vliv na své okolí.

Jak je vidět apoštolát je úžasně široký a shrnuje veškerou činnost církve. Obsáhnout všechny jeho úseky bylo nemyslitelné. Ale my jsme se věnovali některým úsekům přímo, tj. těm, pro které jsme měli síly. Jiným pak nepřímou,

tím, že jsme připravovali vedení a prostředky těm, kteří v oněch úsecích pracovali, aby to mohli dělat eucharisticky. A vždycky to, co bylo v přítomné době nejnutnější. Protože za našich dob byl vždycky nedostatek kněžského dorostu, věnovali jsme se výchově tohoto dorostu, při tom však tak, aby se ani na ostatní úseky úplně nezapomínalo“⁹¹.

4.3 CÍRKEV Z EUCHARISTIE

Kristus svěřil apoštolát církvi. Církev je darem lásky, projevem pravdy, odleskem jeho svatosti. Zrodila se na kříži, vyšla z probodeného Srdce Spasitelova a koná apoštolskou činnost z lásky. Církev je velmi úzce spojena s eucharistií. Lze říci, že jedno bez druhého není možné. Církev slaví eucharistii a eucharistie vytváří církev a buduje jí. Mezi nimi je tajemné pouto. Sv. otec Jan Pavel II. ve své encyklice „*Ecclesia de Eucharistia*“⁹² (o Eucharistii a jejím vztahu k církvi) říká, že eucharistie buduje církev. „V samých počátcích církve existuje příčinný vliv eucharistie. Evangelisté upřesňují, že se při poslední večeři shromáždilo dvanáct apoštolů. Je to velmi významná podobnost, protože apoštolové byli zárodky nového Izraele a zároveň počátkem posvátné hierarchie. Tím, že jim Kristus dal za pokrm své tělo a krev, zahrnul je tajemně do oběti, která se udála na Kalvárii. Když apoštolové přijali ve večeradle Ježíšovu výzvu: „Vezměte a jezte...“ „Pijte z něho všichni...“, poprvé s ním vstoupili do svátostného společenství. Od té chvíle až do konce věků se církev buduje prostřednictvím svátostného společenství s Božím Synem obětovaným za nás“⁹³.

„Přičlenění ke Kristu, uskutečněné skrze křest, se neustále obnovuje a upevňuje účastí na eucharistické oběti, především plnou účastí na ní, to je svátostným přijímáním. V přijímání eucharistie se uskutečňuje vznešeným způsobem „přebývání“ Krista a učedníka jednoho v druhém: „Zůstaňte ve mně a já zůstanu ve vás“ (Jan 15,4a). Svým spojením s Kristem se lid nové smlouvy neuzavírá sám do sebe, nýbrž stává se „svátostí“ pro lidstvo, znamením a nástrojem spásy, kterou vykonal Kristus, světlo světa a sůl země k vykoupení všech. Poslání církve je v návaznosti na poslání Kristovo: „Jako mne poslal Otec, tak já posílám

⁹¹ „U PRAMENE“. Archív Kongregace bratří Nejsvětější svátosti

⁹² V překladu: „Církev z eucharistie“

⁹³ JAN PAVEL II. *Ecclesia de Eucharistia*, Praha, Karmelitánské nakladatelství 2003 str. 22

vás“ (Jan 20,21b). Proto z neustálého obnovování oběti kříže v eucharistii a z přijímání Kristova těla a krve čerpá církev nezbytnou duchovní sílu ke splnění svého poslání. Tak se eucharistie stává pramenem a zároveň vyvrcholením evangelizace, protože jejím cílem je společenství lidí s Kristem a v něm s Otcem a s Duchem svatým“.⁹⁴

Úzkou souvislost církve a eucharistie si živě uvědomoval i, už zmiňovaný, P. Kadaník. Ve svých rozjímáních k tomuto tématu píše:

„Neboť eucharistie není bez církve a církev Ježíšova není bez eucharistie. Církev je to, jež z Kristova příkazu uskutečňuje nejsvětější eucharistii a nejsvětější eucharistie to je, která ustavičně udržuje, oživuje a obnovuje církev. Z církve tedy plyne eucharistie a z eucharistie plyne církev. Kristus vykoupil církev a stal se na kříži její hlavou. Ale tím jeho činnost nepřestala. Naopak, projevuje ji po celou dobu jejího trvání. Činí to trojím způsobem:

- řídí církev a vede a to zplnomocněnými služebníky, kteří jako nástroje pokračují v jeho učitelském, pastýřském a kněžském úřadě.
- oživuje každý její úd, vede a přímo řídí každého, kdo vstoupí s vírou a sv. svátostmi ve spojení s ním. Tak je celá církev s ním sloučena, je takřka jedinou osobou s ním a tak tvoří svaté společenství.
- hledím-li dále na rozdílnost věřících, kteří patří Kristu a přece jsou docela něco jiného než on – mohu církev označit jako nevěstu, která je s Pánem „una caro“ a přece se od něho liší.

Z tohoto trojího pojetí církve následuje i trojí pojetí eucharistie:

- ona je obětí Hlavy, Kristus je obětník i obět'. Ale je to obět' v církevním útvaru: protože ji mohou konat jen vyvolení služebníci Kristovi a jenom oni sami.
- Je to však též obět', do které se mají uzavřít všichni pokřtění. Obětovaný Pán chce stát před Otcem s celou svou církví. Pokřtěný má tedy způsobilost k spoluoběti a ta se dokonává ve sv. přijímání.

⁹⁴ Tamtéž str. 23

- Je to dále oběť, kterou věřící podává rukama kněze a je to obětní hostina, kterou se věřící spojuje s Kristem co nejúžeji⁹⁵“.

Církev je základní svátost, viditelné znamení Kristových milostí, proto má i gesta, úkony, jimiž z moci své Hlavy tyto milosti rodí a může zpřítomnit i Spasitele, jeho dílo a slovo spásy. Tato gesta, tyto úkony jsou právě svátosti a mezi nimi největší z nich – Eucharistie, jež obsahuje jeho samého, Původce milostí.

„Církev je podle svědectví Písma svatého (1 Petr 2,9) „královské kněžstvo“. Křesťan je ve křtu svatém ozdoben nezrušitelným znamením, které ho činí podobným veleknězi Kristu. Církev jako celek a každý její člen je veliký obětní dar lidstva bohu, samozřejmě ve spojení s obětí Kristovou. Proto má tuto Kristovu oběť ve svém středu zároveň jako oběť svou. Vše, co činil Pán ve svém životě a jako souhrn všeho na Golgotě, dochází své plnosti ve spojení s údy.

Církev je společenství údů s Kristem a údů navzájem. I přes všechny tyto národnostní, kulturní i sociální rozdíly jsou všichni jedno v Kristu. Proto má svaté přijímání, aby vytvářelo tuto jednotu, „sacramentum unitatis et vinculum caritatis“ (svátost jednoty a pouto lásky).

Církev putuje, není doma, je na světě cizinkou. Žije z víry a naděje, je teprve na cestě k plné oslavě, její život je ještě skryt v Bohu, ještě je podrobena pomíjejícímu. A přece je začátkem budoucího království nebeské slávy. Je poslaná na svět a působí k jeho spáse. Bojuje o přicházející království. Jí je uloženo očišťovat tvorstvo obětí a žehnáním, jí je svěřeno posvěcení světa. Proto bere dary z tvorstva k eucharistické proměně, aby se v nich udál počátek proměny světa, kterou způsobí duch Ježíše Krista.

Církev je též církví slova. Hlásá slovo Kristovo, ne jako pouhé vyprávění, nýbrž jako účinný prostředek spásy, jako poselství ohlašující příchod Páně. A protože to může a musí dělat, proto má Nejsvětější Svátost, u níž se toto hlásání projevuje, nejvyšší myslitelnou silou: slovo Kristovo „Hoc est corpus meum“ (toto je moje tělo), slovo, jež je současně i slovem jejím, způsobuje jeho skutečnou přítomnost⁹⁶.

⁹⁵ „U PRAMENE“. Archív Kongregace bratří Nejsvětější svátosti

⁹⁶ Tamtéž

Ježíšova láska chtěla, aby církev byla jeho mystickým tělem. Tak jí mohl v Nejsvětější Svátosti darovat to, co jí stále obnovuje, živí a buduje: Nejsvětější Svátost, v níž církev nejen stále zakouší jeho lásku a milost, ale v níž zároveň i sama může nejlépe vyjádřit lásku svou. Neboť křtem jsme se stali všichni kněžími v pravém slova smyslu. Stali jsme se údy těla Kristova, vštípenými v jeho smrt i zmrtvýchvstání, účastníky jeho života, účastníky jeho královského kněžství. Od té doby jsme uschopněni přinášet po celý život sebe s Kristem jako bohulibý obětní dar. A teprve když to činíme, je naše účast na eucharistické oběti, k níž jsme křtem posvěceni, úplná a má smysl.

Slyšíme-li s vírou Kristovo slovo, už teď nastává „communio“ (společenství) s Kristem, podle sv. Pavla, že Kristus přebývá vírou v našich srdcích (srv. Ef 3,17). A když se to děje, a znovu a znovu opakuje, je to výborný předpoklad pro naše živé spojení se Spasitelem v jeho svátostném přijetí.

Duch svatý, jenž v nás přebývá křtem a biřmováním působí. Jím je láska vlita do našich srdcí, ona caritas (láska), jež je vinculum unitatis (pouto jednoty) církve. Ten, kdo má tuto blíženeckou lásku a přičiňuje se o ni, je hoden přijmout tělo Páně, které spojuje v jedno všechny, kdo přicházejí ke stolu Páně.

Nejsvětější Svátost vyjadřuje podstatu církve. Církev je v jádře společenství těch, kteří smejí slavit Kristovu oběť. Všechny církevní úkony a projevy směřují k ní, žijí z ní, ovšem v rozličném stupni a způsobu. Tak podle sv. Tomáše, všechny svátosti vedou k eucharistii. Křest a biřmování uschopňují k eucharistické oběti a k účasti na ní, kněžské svěcení pak ke zvláštní službě. Pokání obnovuje ztracenou schopnost hodně přijímat a celebrovat. Manželský sňatek je speciální a názorná ukázka životního společenství Krista s jeho církví. Pomazání nemocných posvěcuje nemocného, aby trpěl a zemřel s Kristem, nebo aby mohl znovu slavit oběť Kristovu a přijmout viaticum, jako pokrm na cestu.

Hlásání Božího slova je zaměřeno k hlásání nejučinnějšímu: k svátostné proměně. Víra žádá ztělesnění ve Svátosti. Naše oběť se chce včlenit do oběti Kristovy.

Stejně tak by bylo možno ukázat, jak všechn život v církvi vychází z eucharistie. Neboť tento pokrm Páně je chléb života. A jen ten křesťan přináší užitek, který zůstává v Pánu.

4.4 SLAVENÍ EUCHARISTIE

Není to ani jednotlivý člověk, ani eucharistii slavící společenství, kteří dávají této události nový význam a zaměření. Je to Kristus, který je ve slavení eucharistie skutečně a opravdu přítomen. On je to, kdo naši lidskou zkušenost přijímá a proměňuje. Opravdová a skutečná přítomnost Krista dává události nový význam a zaměření. Tento nový význam a směřování události se hluboce dotýká lidské skutečnosti: hledání, dotazování se, doufání člověka, jeho strachu a touhy, zrovna tak jako reality ztroskotání a umírání. To, co se uskutečňuje v eucharistickém proměňování souvisí se skutečností stvořenosti člověka. K oltáři přinášené symboly chleba a vína obsahují naše dějiny, které vyúsťují do eucharistické přítomnosti Kristovy. Kristus je přítomen v celé slavnosti eucharistie nejrůznějším způsobem; přijímá lidskou realitu, pozvedá ji na vyšší rovinu, vyplňuje ji svou osobou, takže se chléb a víno opravdu a skutečně stávají jeho tělem a krví. Do toho děje proměnění se mají všichni věřící nechat zapojit, aby i oni byli po kousku spolu s ním proměňováni. Epiklese⁹⁷ k přijímání následuje logicky epiklesi po proměňování: „Shlédni na oběť své církve: vždyť je to oběť tvého Syna a jeho obětí jsme byli s tebou usmířeni. A nás všechny, kdo přijímáme jeho tělo a krev, naplň jeho svatým Duchem, ať jsme jedno tělo a jedna duše v Kristu, našem Pánu“⁹⁸. Ve slavení eucharistie jde o tělo Kristovo – a to ve dvojím smyslu: chléb jako tělo Kristovo a zástup věřících jako tělo Kristovo, kteří se sjednoceni jako pšeničná zrna podílejí na jednom chlebě a tak se sami stávají tělem Kristovým. Účast na těle a krvi Kristově nepůsobí nic jiného, jak tvrdí již papež Lev Veliký: „než že my přecházíme v to, co přijímáme“. Když k takové změně dojde v našem životě, pak se staneme eucharistickými lidmi, kteří chválíce a děkujíce přinášejí v oběť svou existenci v, s, a *skrze* Krista. Budeme přijati do eucharistického proměňování a *skrze* ně budeme spoluproměnění. Teprve když se necháme proniknout eucharistickým

⁹⁷ „Epiklese: vzývání Ducha svatého. Duch svatý je vyzván k posvěcení darů chleba a vína, aby se Kristus uprostřed nás zpřítomnil ve svém těle a ve své krvi. To je první vzývání. Pokrm tedy, *skrze* Ducha svatého, „bere na sebe tělo“, aby Ježíšovo obětování, jeho jediná, jednou provždy a za všechny lidi dovršená oběť, se neustále obnovovala v církvi a pro společenství, které se shromažďuje zde a nyní“
Denis H. *Jak slavit eucharistii*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 2000. Str. 46

⁹⁸ Viz. Římský misál: *III. eucharistická modlitba*

tajemstvím, bude jasné, že to nejdůležitější v církvi a tím i v našem životě, je skutečné proměňování⁹⁹.

Eucharistie bude udržovat v člověku život duchovní, život Boží. Pokrm není jen individuální záležitostí, ale věcí společenství. Společná hostina vyjadřuje jednotu, kterou jsou je společenství již v srdci sjednoceno, a může vyjadřovat také smíření a odpuštění. „To číňte na mou památku.“¹⁰⁰ To nebylo jen přání nebo příkaz pro přítomnou chvíli, byl to příkaz trvalý a daný jednou provždy.

4.5 ÚCTA K NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI

„Úcta vzdávaná eucharistii mimo mši má pro život církve nesmírnou cenu. Taková úcta je úzce spojena se slavením eucharistické oběti. Kristova přítomnost pod posvátnými způsoby, které se uchovávají po mši, vyvěrá ze slavení oběti a tíhne ke svátostnému a duchovnímu společenství. Je věcí pastýřů, aby povzbuzovali, mimo jiné osobním svědectvím, k eucharistické úctě, zvláště k výstavu Nejsvětější Svátosti a k uctivému zastavení se před Kristem přítomným pod eucharistickými způsoby“¹⁰¹.

Vnější eucharistická úcta se vyvinula jako náhražka častého svatého přijímání. Úcta ke Kristu přítomnému v eucharistii se začíná projevovat novým způsobem z bázně, úcty a vědomí vlastní hříšnosti. V pozdním středověku uštává časté přijímání laiků zdůvodněním, že časté svaté přijímání může budít pohrdání, kdežto přijímá-li někdo zřídka, má pak větší úctu k eucharistii. Ze sv. přijímání se stala odměna za svatost, jež patřila vzdělaným lidem. Každý, kdo chce přijímat, zříká se i náklonnosti k lehkému hříchu. Tyto názory zastávané jansenistickým duchem, se stali odporem proti Římu. Papež Pius V. se odvolával na přání Otců tridentského sněmu a upozornil, že Otcové si přáli, aby se věřící nespokojili jen s duchovním přijímáním, ale aby během každé mešní Oběti přijímali Krista svátostně, neboť jen tak splní příkaz¹⁰². Byl první, kdo

⁹⁹ „U PRAMENE“. Archív kongregace

¹⁰⁰ Lk 22, 19.

¹⁰¹ JAN PAVEL II. *Ecclesia de Eucharistia*, Praha, Karmelitánské nakladatelství 2003 str. 24

¹⁰² Srov. FABER, F. W. *Velebná svátost neboli díla a cesty Boží*. Družstvo Vlast, Praha 1948, s. 198.

otevřel věřícím cestu k účinné účasti na mešní oběti. Z podnětu věřících začala Církev propagovat eucharistickou úctu veřejně, když jí dodala slavnostnosti a žehnala věřícím, kteří s vírou přicházeli a nechávali se naplnit milostí, jež je provázela a pomáhala jim na každém kroku poznávat své nitro a nacházet, co ještě chybí, aby byli zbožnější a světlejší. Tak se podobali svému obrazu, který do nich vložil Pán. Z lidové zbožnosti se pak vyvíjí ke cti Boží církevní autoritou podporovaná slavnost Božího Těla, jako vyžití toho, co je pro podvědomí víry nejvíce potřeba. Úcta k Nejsvětější Svátosti zahrnuje klanění, které se dotýká přístupu ke svátostnému Kristu. Klanět se má náš rozum, naše vůle i city, naše gesta i postoje. Během celého dne mám přistupovat k Pánu a podvolovat se zkouškám, ve kterých mám osvědčit víru v odhodlání následovat ho za každých podmínek, které jsou vůči mně příznivé i nepříznivé. Díky a chvály mu vzdávám za nezasloužené milosti a dobrodiní, které se mi dostávají, a které nedokážu ani zhodnotit. U svatostánku se k němu skláním ve své nehodnosti a hříšnosti, kterými se dopouštím vůči němu novými a novými přestupky. Před ním skládám břemena, která mě tíží, a chci se z jeho pramene neustále posilovat, abych přemáhal všechno, co na mne svými vlivy doléhá a odvádí mne k věcem nedůležitým. Mám neustále oč prosit, neboť Pán nám stále připomíná: „Proste a bude vám dáno.“¹⁰³ „Je krásné důvěrně s ním rozmlouvat, ležet na jeho hrudi jako milovaný učedník (srov. Jan 13,23) a nechat se jemně pronikat nekonečnou láskou jeho srdce. Má-li se křesťanství v dnešní době vyznačovat především „uměním modlitby“, jak necítit novou potřebu setrvávat dlouho v duchovním rozhovoru, v tiché adoraci, v postoji lásky před Kristem přítomným v Nejsvětější Svátosti? O této praxi, kterou učitelský úřad znovu a znovu chválil a doporučoval, nám svědčí četní svatí¹⁰⁴.

Co přijímáme v oběti mši svaté, to se usilujeme prohlubovat ve svátostech, které mají k eucharistii svůj vztah. Nejvíce navštěvujme toho, který na nás čeká, který by nám více pomohl chápat jiné, které můžeme v blízkosti pozorovat, abychom skrze lidství viděli svoji bídu a otevírali své srdce malomyslným, strádajícím. Abychom je dokázali přijmout a nabídnout jim důvěru, musíme

¹⁰³ Mt 7, 7; Lk 11, 9.

¹⁰⁴ JAN PAVEL II. *Ecclesia de Eucharistia*, Praha, Karmelitánské nakladatelství 2003, str. 25

vidět v každém z nich Krista a za každého přijmout svůj díl zodpovědnosti. „Eucharistie je nevýslovný poklad; nejen když se slaví, ale i když se před ní člověk zastaví mimo mši, umožňuje to čerpat ze samého pramene milosti. Křesťanská komunita, která chce být schopnější kontemlovat Kristovu tvář, nemůže nerozvíjet tento aspekt eucharistické úcty, v němž se prodlužují a rozmnožují plody přijímání těla a krve Páně“¹⁰⁵.

¹⁰⁵ Tamtéž

5. ZÁVĚR

Bůh v Kristu Ježíši nabízí kněžím účast na šíření nebeského království zde na zemi. Nejen duchovní, ale každý služebník církve by si měl být vědom, že nehlásá sebe, ale Krista Pána, a to ukřižovaného. K této službě je vybaven potřebnými dary a schopnostmi, které by nikdy neměl užívat pro vlastní zájmy, a tak zapomínat, že jsou mu darovány Bohem. Duchovní vůdce, jenž přitahuje věřící k sobě a ne ke Kristu, se zpronevřuje svému poslání, a proto jeho činnost nepovede k Bohu, ale k pýše a vlastní soběstačnosti, to vše ke škodě církve a k posměchu světa.

V závěru této práce si položíme zásadní otázku: čím se my, bratři petrini, vlastně lišíme od diecézních kněží? To nejdůležitější je, že bychom měli být specificky eucharistickými bratry - kněžími. Neměli bychom o Eucharistii jenom krásně hovořit, ale především z ní čerpat, z ní žít a rozdávat kolem sebe.

A tak nechme nyní promluvit samotného otce Zakladatele. V jeho slovech nejlépe poznáme, v čem spočívá jeho velikost, jeho tvůrčí duch a jeho odkaz pro nás: *„Moji milí bratři, nic na světě vám nesmí být dražší než kostel, než oltář se svatostánkem, kde stále přebývá Pán Ježíš v Nejsvětější svátosti. Ve dne v noci se za nás modlí, každý den se tajemně obětuje a s nevýslovnou láskou k nám mluví: »Pojďte ke mně všichni. Já vás miluji víc než matka své nemluvnátka, víc než ženich svou nevěstu, více než můžete milovat vy sami sebe.« Proto ať je vám tento svatostánek pramenem největšího blaha. Proste, aby vás strávil oheň jeho božské lásky. Ať je váš život ustavičnou obětí chvály, slávy a lásky k Němu. Moje děti, kéž bych vám mohl otevřít své srdce a vlastní krví vepsat do vašich srdcí velikou, největší lásku k tomuto největšímu, nebeskému tajemství na oltáři. Když klečíte před svatostánkem, mluvte s Pánem Ježíšem jako dítě s otcem, pokorně jako žebrák s nebeským králem, ale též něžně jako nevěsta se svým ženichem. Vědomí, že Pán Ježíš přebývá s námi pod jednou střechou, ať vás nevýslovně obšťastňuje. Stokrát za den na to pamatujte a nemůžete-li tělesně, alespoň duchem pospíchejte před svatostánek. Žít v ovzduší oltáře neznamena nic jiného*

než žít v ovzduší Oběti. V lásce k Pánu Ježíši v Nejsvětější svátosti hled'te, milí bratři, předstihnout i cherubíny a serafíny...¹⁰⁶“

¹⁰⁶ KRATOCHVÍL A.F. *Zavátou stopou*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1992

6. THE SUMMARY

In my diploma essay I have specialized in an evolution and a history of spirituality of the Congregation of the brothers of the Eucharist. I have inspired with this theme because I am a member of this congregation, so I wanted to know more the roots of our congregation and the history about. It was really a good time to break in to a beginning our order, to know a spirituality of our founding father Václav Klement Petr, for the reason of the year of Eucharist, which proclaimed the pope John Paul II.

I have divided my diploma essay into four parts. The first part of it tells the historical background and the conditions about, in which father Petr has grown up because those conditions have changed him. We can understand better the unfavourable situation of clergy, of orders and the ominous influence of profane power upon a life of clergy.

In the second part I have written the childhood, youth, ripeness and the clerical life of father Petr about and his resolution on a found a new order of brothers of the Eucharist.

The next part is from the found the congregation and his heavy beginnings, the cooperation and relationship with congregation of the sisters of the Eucharist, the building the church of Virgin Maria of the rosary to the death. the spiritual heritage our founding father Václav Klement Petr about as well.

In the end of this essay I paid the attention the themes of the Eucharist spirituality, the Eucharistic apostolate, the celebration of the Eucharist and the relationship between the Catholic Church and the Eucharist and the adoration of the Eucharist.

In my diploma essay I have done one's best to sketch and to describe a particular form of the Eucharistic spirituality and how has formed and forms the life of our order.

BIBLIOGRAFIE

PRAMENY

ARCHIV KONGREGACE BRATRŮ NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI

POUŽITÁ LITERATURA

AUGUSTINUS, Aurelius, *Vyznání*. 3. vyd. Praha : Kalich, 1997. 560 s. ISBN 80-7017-037-9.

BERNADOT, M. V., *Eucharistií k nejsvětější Trojici*. 3. vyd. Olomouc : Krystal, 1937. 104 s. Bez ISBN.

BIBLE – PÍSMO SVATÉ STARÉHO A NOVÉHO ZÁKONA. 6. vyd. Praha : Česká biblická společnost, 1995. 1302 s. ISBN 80-85810-08-5.

BRADÁČ, Josef, (skriptum), *Věda o liturgii*. Olomouc : Univerzita Palackého - Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta. 1972. 125 s.

CASTELLAMARE, Antonín, *Eucharistická duše*. 1. vyd. Olomouc : Velehrad, 1942. 456 s. Bez ISBN.

DOKUMENTY II. VATIKÁNSKÉHO KONCILU. 1. vyd. Praha : Zvon, 1995. 606 s. ISBN 80-7113-089-3.

DENIS, Henri, *Jak slavit eucharistii*. 1. Vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2000. 92 s. ISBN 80-7192-249-8

FABER, Frederick William, *Velebná svátost neboli díla a cesty Boží*. 1. vyd. Praha : Družstvo Vlast, 1948. 362 s. Bez ISBN.

GIORDANI, Iginio, *Krev Kristova*. 1. vyd. Praha : Kropáč a Kucharský, 1946. 168 s. Bez ISBN.

GOGOL, N. V., *Rozjímání o mši svaté*. 1. vyd. Stará Říše : Dobré Dílo, 1936. 126. s. Bez ISBN.

CHAUTARD, J. B., *Duše veškerého apoštolátu*. 3. vyd. Přerov : Sestry Neposkvrněného Početí Panny Marie, 1947. 276 s. Bez ISBN.

CHLEST, A. J., *Václav Klement Petr - nástin života podle pramenů, sebraných jeho přáteli*. 1. vyd. Carpinteria (California, U. S. A.) : St. Joseph's Church, 1968. 124 s. Bez ISBN.

- JAN PAVEL II.** *Ecclesia de Eucharistia (O Eucharistii a jejím vztahu k církvi)*. 1. Vyd. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003. 53 s. ISBN 80-7192-849-6.
- JAN PAVEL II.** *Pastores dabo vobis (O výchově kněží v současných podmínkách)*. 1. Vyd. Praha : Zvon, 1993. 161 s. ISBN 80-7113-070-2
- KADLEC, Jaroslav,** *Církevní dějiny - novověk*. 1.vyd. Praha : Česká katolická charita, 1976. 226 s. Bez ISBN.
- KADLEC, Jaroslav,** *Přehled církevních českých dějin*. 1. Vyd. Řím : Křesťanská akademie, 1987. 257 s. Bez ISBN
- KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE.** 1. vyd. Praha : Zvon, 1995. 818 s. ISBN 80-7113-132-6.
- KOCHEM, Martin von,** *Výklad nejdražší oběti mše svaté*. 1. vyd. Praha : L. Kuncíř, 1933. 452 s. Bez ISBN.
- KRATOCHVÍL, Alois F.,** *Zavátou stopou - život a dílo P. Petra*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1992. 328 s. ISBN 80-85527-15-4.
- LIPANSKÝ, Jetřich, P.** *Klement Petr, apoštolský kněz a zakladatel kongregace Nejsvětější svátosti*. 1. vyd. Olomouc : Edice Vítězové, 1940. 158 s. Bez ISBN.
- PIUS XII.,** *Mediator Dei - encyklika o posvátné liturgii*. 1. vyd. Brno : Museum, 1948. 64 s. Bez ISBN.
- SOCIÁLNÍ ENCYKLIKY (1891-1991)** 1. Vyd. Praha : Zvon, 1996. 505 s. ISBN 80-7113-154-7
- ZUBERT, Bronisław Wenanty,** *Řeholní právo*. 1. vyd. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1997. 414 s. Bez ISBN.

SEZNAM ZKRATEK

CFSsS	Kongregace bratří Nejsvětější svátosti (z lat. Congregatio Fratrum Sanctissimi Sacramenti)
CMBF	Cyrlometodějská bohoslovecká fakulta
Iz	Kniha proroka Izaiáše
Jan	Evangelium podle sv. Jana
1 Jan	První list sv. apoštola Jana
Lk	Evangelium podle sv. Lukáše
Lv	Třetí kniha Mojžíšova (Leviticus)
Mk	Evangelium podle sv. Marka
Mt	Evangelium podle sv. Matouše
Řím	List sv. apoštola Pavla Římanům
Sir	Kniha Ježíše Siracha
sv.	svatý
U. S. A.	Spojené státy americké (z angl. United States of America)
Žid	List Židům